របាយការណ៍ស្តីពីការពិនិត្យនៃតំណើរការរឹតត្បិតលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតសំរាប់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ២០២២

លោក ឡាំ ជាតិ (API) លោកស្រី តាន់ ថារី (API), លោក ជាវិបុល (Consultant), Siti Nurliza Samsudin (Sinar Project) and Kelly Koh (Sinar Project)

ផ្សព្វផ្សាយនិង ចងក្រងដោយក្រុម Sinar Project
team@sinarproject.org https://sinarproject.org

© Sinar Project 2022
Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License

សារចារ គំរោងសម្ពាធតាមដានអ៊ិនធឺណិត

គំរោងតាមដានអ៊ិនធឺណឹតមានគោលបំណងបង្កើតបណ្តាញនៅក្នុងប្រទេសនិងតំបន់ដើម្បីតាមដានមើលការជ្រៀតជ្រែកនិងការរឹតត្បិតទៅលើសេរីភាពនៃកាបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡាញនៅក្នុងប្រទេសទាំងប្រាំបួនរួមមាន មីយ៉ាម៉ា កម្ពុជា ហុងកុង ឥណ្ឌា ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាលេស៊ី ហ្វីលីពីន ថៃ និង វៀតណាម។ គំរោង ស៊ីណា(SINA Project) សហការជាមួយដៃគូរក្នុងស្រុក របស់ប្រទេសប្រាំបួន ធ្វើការលើសិទ្ធសេរីភាពតាមឌីថល។គំរោងបានធ្វើការវិភាគទិន្នន័យចប់ដោយបរិបូរណ៍ពីលទ្ធផលរបាយការណ៍ទទួលបានតាមប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាពីការឃ្លាំមើលការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញដោយបើកចំហ រួមបញ្ចូលនូវបញ្ជីសំរាប់តាមដាន និងចំនួនដងតាមដាន។ ពត៌មានបន្ថែមមានក្នុងវ៉ិបសៃ https://imap.sinarproject.org. តំរូវការនិងកាស្នើរសុំបន្ថែមទំនាក់ទំនង team@sinarporject.org

សារចារ គំរោងស៊ីណា (SINA Project)

គំរោងស៊ីណាផ្តួចផ្តើមបង្កើតបច្ចេកវិទ្យាស៊ីវិល ដោយប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាបើកចំហលើការវិភាគទិន្នន័យ និងគោលនយោបាយ ព័ត៌មានសំខាន់ដែលទទួលបានទិន្នន័យតាមប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយសាធារណៈនិង អាចចូលទៅមើលពត៌មានរបស់ប្រជានជនម៉ាឡេស៊ីកាន់តែច្រើន។គោលបំណងគំរោងធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវអភិបាលកិច្ចមនិងលើកទឹកចិត្តឲ្យពលរដ្ឋកាន់តែមានការចូលរួមកិច្ចការសាធារណៈរបស់ប្រទេសជាតិដោយធ្វើអោយសភានិងរដ្ឋាភិបាលម៉ាលេស៊ីកាន់តែបើចំហ តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព។ ពត៌មានបន្ថែមមានក្នុងវ៉ិបសៃwww.sinaproject.org

សារចារ អង្គការវិទ្យាតស៊ូមតិ និង គោលនយោបាយ (API)

អង្គការវិទ្យាតស៊ូមតិ និង គោលនយោបាយគឺជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដែលសកម្មក្នុងការតស៊ូមតិ ឥទ្ធិពលលើគោលនយោបាយ អភិបាលកិច្ចល្អ និង ការចូលរួមស៊ីវិល។ អង្គការមានសសម្ពភាពនិងស្នារដៃក្នុងការសម្របសម្រួលការសន្ទនា គឺជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់យើងឆ្ពោះទៅរកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយនិរន្តភាព។ពត៌មានបន្ថែមមានក្នុងគេហទំព័រ www.sinaproject.org

តារាងមាតិកា

មាតិកា **ទំព័រ**

លទ្ធផលរកឃើញ......6
សេចក្តីផ្តើម 7
សារតារ 8
ទេសភាពបណ្តាញ និងការចូលប្រើអ៊ិនធឺណិត......11
អ្នកជាវប្រើបណ្តាញចល័ត 11
ការផ្ញើសារ......12
ក្រុមហ៊ុនទូរស័ព្ទចល័ត......13
អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត......13
បរិយាកាសផ្នែកច្បាប់......16
សេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ 16
រដ្ឋធម្មនុញ្ញ **16**
ក្រុមព្រហ្មទណ្ឌ 17
ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងប្រទេសជាតិស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន......19
សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានឆ្នាំ២០១៩ 19
ច្បាប់ស្តីពីទូរគមនាគមន៍ 20
ច្បាប់ស្តីពីការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ិនធឺណិត (សេចក្តីព្រាង) 21
សេរីភាពពីការជ្រៀតជ្រែក......22
សេរីភាពពីការចាប់ពិរុទ្ធ......23
សេរីភាពក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន......24
ឯកជនភាព......25

ប្រកាសអន្តរក្រសួងលេខ១៧០ 25
ច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតជាតិ 26
ករណីចាប់ពិរុទ្ធ និងស៊ើបការណ៍តាមអ៊ិនធឺណិត ដែលបានរាយការណ៍ 27
ការពិនិត្យលើការចាប់ពិរុទ្ធតាមអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា 27
វិធីសាស្ត្រ 28
លទ្ធផលរកឃើញ 29
ការធ្វើតេស្តរ៉ិបសៃ 29
ការផ្ញើសារភ្លាមៗ 36
កម្មវិធីបញ្ចៀស 37
ការសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍ 37
ចូលរួមចំណែកក្នុងកាសិក្សា 39
ឧបសម្ព័ន្ធ១៖ បទានុក្រម 40
ឧបសម្ព័ន្ធ II៖ វិធីសាស្ត្រ 43
ទិន្នន័យ 43
គ្របដណ្តប់ 43
របៀបប្រមូលការវាស់បណ្តាញ 43
តើការវាស់វែងបណ្តាញត្រូវបានវិភាគយ៉ាងដូចម្តេច? 44
លេខកូដប្រទេស 44
លេខប្រព័ន្ធស្វយ័ត(ASN) 44
កាលបរិច្ឆេទនិងពេលវេលានៃការវាស់វែង 44
ក្រុមរ៉ិបសៃ 45
អាសយដ្ឋានអាយភី និងព័ត៌មានផ្សេងទៀត 51

ការវាស់វែងបណ្ដាញ 52
ការបិទ ទល់និងព័តមានលំអិត 54

លទ្ធផលរកឃើញ

- ព័ត៌មាន និង វិបសៃមួយចំនួនត្រូវឃើញថាមានការគំរាមកំហែងដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់រដ្ឋាភិបាលបានបិទ[1]។នៅខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៨រដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជាអោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត (ISPs)បិទគេហទំព័រចំនួន ១៥ ក្នុង ពេល បោះឆ្នោត ប្រទេស[2]។ក្នុងកំឡុងពេលជម្ងឺរាតត្បាតកូវីដ-19 រដ្ឋាភិបាលបានប្រកាសបិទគេហទំព័រព័តមានមួយចំនួន[3] ។នៅ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០២០ក្រសួងប្រៃសណីយ៍ប្រៃសណីយ៍ (MPTC) បានបិទគេហទំព័រល្បែងអនឡាញចំនួន៦ [4]។ និយ័តករទុរគមនាគន៍កម្ពុជា(TRC) បានបិទវិបសៃល្បែងអនឡាញខុសច្បាប់ចំនួន៧៩ [5] នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២១ វិបសៃបង្ហោះរូបភាពនិងវិដេអូអអាសអាភាសចំនួន៩ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១[6] និង វិបសៃឆ្នោតខុសច្បាប់ចំនួន១៥[7]។
- ការវាស់វែងដោយក្រុមស្រាវជ្រាវ OONI ដែលប្រមូលបានពីខែមករាដល់ខែមករា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០២២ បង្ហាញថាគេហទំព័រចំនួន៤៣ (វិបសៃរបស់អង្គការជាតិ និងអង្គការអន្តរដ្ឋាភិបាល) ត្រូវបានបិទខ្ទប់ដោយប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងឈ្មោះគេហទំព័រ (DNS) ភាគច្រើនដោយក្រុមហ៊ុនវៀតថែល (ខេមបូឌា) ភីធីអុី.អិលធីឌី (AS38623) និង S.I Group (AS38623)។ គេហទំព័រដែលរងផលប៉ះពាល់ទាំងនេះ ស្ថិតក្នុងជំពូកគេហទំព័រ ល្បែងនិងសារពត៌មាន។
- យ៉ាងណាក៏ដោយទិន្នន័យរបស់ប្រទេសកម្ពុជាពេលបច្ចុប្បន្នមិនបានបង្ហាញពីទិន្នន័យបិទគេហទំព័រទេ ក្រុមការងារនិងបន្តការតាមដានវាស់វែងបន្ថែមសំរាប់របាយការណ៍បន្ទាប់។
- វាត់ស៍អាប (WhatsApp) មេសិនជ័រហ្វេសប៊ុក (Facebook Messenger) និងបណ្តាញ Tor ហាក់ដូចជាអាចចូលប្រើបាននៅទូទាំងបណ្តាញទាំងអស់ដែលបានសាកល្បង ពេញអំឡុងពេលសាកល្បង ហើយលទ្ធផលបានបង្ហាញថា មិនមានការចាប់ពិរុទ្ធទេ។

---

1 សេរីភាពក្នុងកាបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡានត្រូវបានរឹតត្បិត
2 រដ្ឋាភិបាលបញ្ជាក់ពីការបិទគេហទំព័រព័ត៌មានឯករាជ្យចំនួន ១៥ ជុំវិញការបោះឆ្នោត «រំខាន»
3 សេរីភាពក្នុងកាបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡានត្រូវបានរឹតត្បិត
4 សេរីភាពក្នុងកាបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡានត្រូវបានរឹតត្បិត
5 កម្ពុជាបានបិទវិបសាយល្បែងអនឡានចំនួន៧៩
6 និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជាបិទគេហទំព័រ និង URL ចំនួន ៩ ដែលបង្ហោះរូបភាព និងវីដេអូអាសអាភាសរបស់កុមារ
7 កម្ពុជាបិទគេហទំព័រឆ្នោតខុសច្បាប់ចំនួន ១៥

សេចក្តីផ្តើម

វិបសៃព័ត៌មាន និងវិបសៃផ្សេងទៀត ត្រូវបានបិទតាមកាលកំណត់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាពិសេសគេហទំព័រដែលផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ដែលគេយល់ឃើញថា ជាការគំរាមកំហែងដល់រដ្ឋាភិបាលដែលកំពុងកាន់អំណាច[8]។ នៅក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ រដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជាឱ្យអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត (ISP) បិទវិបសៃព័ត៌មានយ៉ាងតិច១៥ ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេស[9]។ បន្ទាប់ពីមានការរាតត្បាតជំងឺកូវីដ-១៩ មានសេចក្តីរាយការណ៍ថា រដ្ឋាភិបាលបានបិទការចូលប្រើវិបសៃព័ត៌មាន[10]។ ។ នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ ក្រសួងប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍ (MPTC) បានបិទវិបសៃល្បែងស៊ីសងអនឡាញចំនួនប្រាំមួយ[11]។ នៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២១ និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជា (TRC) បានបិទវិបសៃល្បែងស៊ីសងខុសច្បាប់ចំនួន៧៩[12] ។ នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១ និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជាបានបិទវិបសៃ និង URL ចំនួន៩ ដែលបង្ហោះរូបភាព និងវីដេអូអាសអាភាសកុមារ[13]។ នៅក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២២ និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជាបានបិទវិបសៃឆ្នោតខុសច្បាប់ចំនួន១៥[14] ។

ក្នុងការប៉ុនប៉ង ដើម្បីពិនិត្យស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃការចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ីនធឺណិតនៅកម្ពុជា អង្គការឃ្លាំមើលការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញបើកចំហ (OONI) គម្រោងស៊ីណា(Sinar) និងវិទ្យាស្ថានតស៊ូមតិ និងគោលនយោបាយ(API) បានសហការគ្នាលើការសិក្សារួមគ្នាមួយ ដើម្បីពិនិត្យមើលថា តើហេតុការណ៍ចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ីនធឺណិតនៅតែបន្តកើតមាននៅក្នុងប្រទេសនេះដែរទេ តាមរយៈការប្រមូលទិន្នន័យ និងវិភាគការវាស់វែងបណ្តាញ។

គោលបំណងនៃការសិក្សានេះ គឺដើម្បីបង្កើនតម្លាភាពនៃការត្រួតត្រាអ៊ីនធឺណិត និងប្រមូលទិន្នន័យដែលអាចជាអំណះអំណាងបញ្ជាក់ពីពាក្យចចាមអារ៉ាម និងរបាយការណ៍អំពីហេតុការណ៍ចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ីនធឺណិត។ ផ្នែកខាងក្រោមនៃរបាយការណ៍នេះ ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីទេសភាពបណ្តាញ និងកម្រិតនៃការចូលប្រើអ៊ីនធឺណិតរបស់កម្ពុជា បរិយាកាសផ្លូវច្បាប់របស់វា ទាក់ទងនឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ សិទ្ធិទទួលបាន

8 សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡាញត្រូវបានរឹតត្បិត
9 រដ្ឋាភិបាលបញ្ជាក់ពីការបិទគេហទំព័រព័ត៌មានឯករាជ្យចំនួន ១៥ ជុំវិញការបោះឆ្នោត «រំខាន»

10 សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡាញត្រូវបានរឹតត្បិត
11 សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡាញត្រូវបានរឹតត្បិត
12 កម្ពុជាបានបិទវិបសាយល្បែងអនឡាញចំនួន៧៩
13 និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជាបិទគេហទំព័រ និង URL ចំនួន ៩ ដែលបង្ហោះរូបភាព និងវីដេអូអាសអាភាសរបស់កុមារ
14 កម្ពុជាបិទគេហទំព័រឆ្នោតខុសច្បាប់ចំនួន ១៥

ព័ត៌មាន និងឯកជនភាព ក៏ដូចជាព័ត៌មានអំពីករណីនៃការចាប់ពិរុទ្ធ និងការស៊ើបការណ៍ដែលត្រូវបានរាយការណ៍ពីមុនៗ នៅក្នុងប្រទេស។ ក្រៅពីនេះ របាយការណ៍នេះកត់ត្រាលទ្ធផលរកឃើញសំខាន់ៗនៃការសិក្សានេះ។

សាវតារ

ជាសង្គមដែលមានវ័យចំណាស់នៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានផ្ទៃដីទំហំ ១៨១,០៣៥ គីឡូម៉ែត្រការ៉េ (ស្មើនឹង៦៩,៨៩៨ ម៉ាយល៍ការ៉េ) មានព្រំប្រទល់ជាប់ប្រទេសថៃ ឡាវ វៀតណាម និងឈូងសមុទ្រថៃ និងមានប្រជាជនចំនួន១៦,៧៨ លាននាក់ ស្ត្រីមានចំនួន៥១% ។ ប្រជាជនភាគច្រើនមានដើមកំណើតជាតិជាខ្មែរ ដែលស្មើនឹង ៩០% នៃប្រជាជនសរុប បន្ទាប់ពីខ្មែរ គឺជនជាតិវៀតណាម ដែលមានចំនួន៥% ជនជាតិភាគតិចមានចំនួន៤% និងជនជាតិចិនមានចំនួន១%។ ព្រះពុទ្ធសាសនាត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការថាជាសាសនារបស់រដ្ឋ ដែលក្នុងនោះប្រជាជនជាង ៩៧% បដិបត្តិព្រះពុទ្ធសាសនាថេរវាទ។ សាសនាផ្សេងទៀតរួមមានសាសនាឥស្លាម សាសនាគ្រិស្ត និងជំនឿព្រលឹងវិញ្ញាណរបស់កុលសម្ព័ន្ធ។

បន្ទាប់ពីការឈ្លានពានរបស់វៀតណាម រដ្ឋាភិបាលថ្មីដែលបានលើកបន្តុបនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ បានគ្រប់គ្រងប្រទេសអស់រយៈពេលជាងមួយទសវត្ស រហូតដល់ការបោះឆ្នោតតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យលើកដំបូងត្រូវបានរៀបចំនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣។ ការបោះឆ្នោតនេះត្រូវបានគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងដោយក្រុមប្រឹក្សារក្សាសន្តិភាពរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលហៅថាអ៊ុនតាក់ (អាជ្ញាធរបណ្ដោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា) ដែលមានគណបក្សនយោបាយចំនួន ៤៨ បានចូលរួម រាប់ទាំងភាគីជម្លោះទាំង ៤ផង។ រដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រូវបានបង្កើតឡើង និងដឹកនាំដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រីពីររូប មួយរូបមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា (CPP) និងមួយរូបមកពីគណបក្សរាជានិយម ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច (រណសិរ្សរួបរួមជាតិដើម្បីកម្ពុជាឯករាជ្យ អព្យាក្រឹត សន្តិភាព និងសហប្រតិបត្តិការ)។

អង្គការសង្គមស៊ីវិល (CSO) បានធ្វើការយ៉ាងស្វាហាប់ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រសម្រាប់សហគមន៍ជនបទ និងសហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ បង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម បង្កើនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច លើកកម្ពស់សមធម៌ និងសមភាពយេនឌ័រ និងអភិបាលកិច្ចតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងជំរុញលទ្ធិប្រជាធិ

បតេយ្យ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស។ ពួកគេធ្វើការជាតំណាងនៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗ ដើម្បីទាមទារឱ្យមាន គោលនយោបាយ និងការអនុវត្តដែលមានការឆ្លើយតប ពីរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ។ ចាប់ពីឆ្នាំ២០១២ មក អ្នកសារព័ត៌មាន អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (HRD) បានចាប់យកអ៊ីនធឺណិត ដើម្បីធ្វើការតស៊ូមតិ និងផ្សព្វផ្សាយការងាររបស់ខ្លួន។ ច្បាប់ស្តីពីសមាគម និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (LANGO) និងច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធត្រូវបានអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងអ្នកជំនាញមួយចំនួន យល់ឃើញថា ជាឧបករណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការរឹតត្បិតអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលហ៊ានរិះគន់រដ្ឋាភិបាល និង គណបក្សកាន់អំណាច ជាពិសេសអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលធ្វើការក្នុងវិស័យលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សិទ្ធិមនុស្ស និងការតស៊ូមតិ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន រួមមានវិទ្យាស្ថានជាតិប្រជាធិបតេយ្យ (NDI) ដែលមានមូលដ្ឋាននៅសហរដ្ឋអាមេរិក ត្រូវបានបិទ ឬបង្ខំឱ្យបិទដោយរដ្ឋាភិបាល។

ស្ថាប័នសារព័ត៌មានមួយចំនួន រួមមានស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ និងស្ថាប័នវិទ្យុភាគច្រើន ត្រូវបានតម្រែតម្រង់ឱ្យ ស្របជាមួយគណបក្សកាន់អំណាច[15] ឬរដ្ឋាភិបាល។ ស្ថាប័នសារព័ត៌មាន និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ដែលរឹងមាំ និងឯករាជ្យមួយចំនួន ជួបបញ្ហានៅក្នុងប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួន ក្រោមលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ នៅក្នុងច្បាប់ LANGO និងច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធ ជាពិសេស។ រដ្ឋាភិបាលរងការរិះគន់ថា បានបង្កើនការ ត្រួតត្រាលើទេសភាពប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនៅក្នុងប្រទេស។ ភ្លាមៗក្រោយការរំលាយគណបក្សប្រឆាំង ប្រព័ន្ធ ផ្សព្វផ្សាយអន្តរជាតិមួយចំនួនដែលភាគច្រើនមានមូលដ្ឋាននៅសហរដ្ឋអាមេរិក ត្រូវបានបិទដោយបង្ខំ ដោយរដ្ឋាភិបាល។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងនោះ អាចផ្សាយបានតែកម្មវិធីអនឡាញរបស់ខ្លួន ពីបរទេស ប៉ុណ្ណោះ។

ភាពសកម្មបានលេចឡើងក្នុងទសវត្សចុងក្រោយនេះ។ អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស សកម្មជនបរិស្ថាន និង សកម្មជនកសិករ មានភាពលេចធ្លោនៅក្នុងកិច្ចការនយោបាយរបស់ប្រទេស ដោយបានធ្វើការទាមទារឱ្យ មានការឆ្លើយតប និងគណនេយ្យភាពពីរដ្ឋាភិបាលចំពោះសង្គម និងមណ្ឌលបោះឆ្នោត ខណៈដែលអ្នក សារព័ត៌មានពលរដ្ឋបានក្លាយជាអ្នកមានឥទ្ធិពលខ្លាំង នៅក្នុងវិស័យសារព័ត៌មាននៅមូលដ្ឋាន។ ចលនា និងទំនាក់ទំនងបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងតាមអនឡាញរបស់ពួកគេ ស្ថិតក្រោមការឃ្លាំ មើល ឬការស៊ើបការណ៍ពីរដ្ឋាភិបាលកាន់តែខ្លាំងឡើង។ អ្នកសារព័ត៌មាន សកម្មជន និងអ្នកប្រើប្រាស់អ៊ិន

[15] វិទ្យុសេរីរបស់ក្រុមប្រឆាំងត្រូវបានបិទនៅកម្ពុជា| DW Learn German

ធឺណិតផ្សេងទៀត ប្រឈមមុខនឹងការរុកកួនផ្លូវកាយ និងតាមអនឡាញកាន់តែខ្លាំង ចំពោះការបង្ហោះតាមអនឡាញរបស់ពួកគេ។ អ្នកសារព័ត៌មានខ្មែរ លោក កូវ ពិសិដ្ឋ ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួននូវថ្ងៃទី ២៤ កក្កដា ២០២១ បន្ទាប់ពីលោកបានបង្ហោះការរិះគន់នៅលើហ្វេសប៊ុក អំពីការសម្រេចចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការប្រើប្រាស់ថ្នាំបង្ការស៊ីណូហ្វាម និងស៊ីណូវ៉ាក់របស់ប្រទេសចិន។ លោក អូន ជីវ ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួនកាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១[16] បន្ទាប់ពី រាយការណ៍ អំពី ជម្លោះ ដីធ្លី ដែល ពាក់ព័ន្ធ នឹង មន្ត្រី ជាន់ខ្ពស់នៅឧទ្យានជាតិ បុទមសាគរ ខេត្តកោះកុង។

រដ្ឋាភិបាលបានអះអាងថា កម្ពុជា ជាប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាបក្នុងឆ្នាំ២០១៥ ហើយនឹងក្លាយជាប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមនៅឆ្នាំ២០៣០។ ការអះអាងនេះបាននាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរចំពោះទេសភាពហិរញ្ញប្បទាន។ វាបានបង្កប់នូវការជំពាក់ជំពិននៅក្នុងចលនាងាកចេញពីសហគមន៍អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយបស្ចិមប្រទេស ខណៈបង្ហាញពីការហូរចូលនៃកម្មវិធី និងកម្ចីពីប្រទេសចិនសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និងការលើកកម្ពស់ធុរកិច្ច។ ការអភិវឌ្ឍអ៊ិនធឺណិតរបស់ប្រទេស មានការកើនឡើងខ្លាំងក្នុងរយៈពេលតែប៉ុន្មានឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ។ ក្រុមហ៊ុន IPS ចំនួនប្រាំកំពុងវិនិយោគកាន់តែច្រើនឡើង នៅក្នុងអាជីវកម្មដែលកំពុងរីកលូតលាស់យ៉ាងគំហុកនេះ។ ក្រុមហ៊ុនទាំងអស់នេះមានប្រភពមកពីប្រទេសកុម្មុយនិស្ត និងផ្តាច់ការ ជារួមគឺប្រទេសចិន និងវៀតណាម។

រដ្ឋាភិបាលបានអះអាងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មតាមប្រព័ន្ធអ៊ិនធឺណិតបានបង្កបញ្ហាប្រឈម និងការគំរាមកំហែងយ៉ាងខ្លាំងដល់សុវត្ថិភាព និងសន្តិសុខជាតិ។ ដើម្បីការពារសុវត្ថិភាព និងសន្តិសុខជាតិ រដ្ឋាភិបាលបានខិតខំប្រឹងប្រែងបន្ថែមទៀតក្នុងការតាក់តែង និងដាក់ឱ្យអនុវត្តច្បាប់ និងបទដ្ឋានគត់យុត្តិទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងអ៊ិនធឺណិត។ ផ្ទុយទៅវិញ ច្បាប់ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តិទាំងនេះ ត្រូវបានរិះគន់ថា ជាឧបករណ៍ ដើម្បីបង្កើនការឃ្លាំមើល ឬស៊ើបការណ៍ការងាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិល ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងសកម្មជនដែលហ៊ានរិះគន់រដ្ឋាភិបាល និងគណបក្សកាន់អំណាច។

[16] ប្រទេសកម្ពុជា៖ អ្នកសារព័ត៌មានក្នុងស្រុករងការចោទប្រកាន់ពីបទញុះញង់ដោយសារបានបង្ហោះសារអំពីថ្នាំបង្ការ - សហព័ន្ធអ្នកសារព័ត៌មានអន្តរជាតិ (IFJ)

ទេសភាពបណ្តាញ និងការចូលប្រើអ៊ីនធឺណិត

តាមរយៈទំនាក់ទំនង និងឥទ្ធិពលដ៏រឹងមាំរបស់ខ្លួនលើ ISP រដ្ឋាភិបាលបានពង្រីកការត្រួតត្រារបស់ខ្លួនលើអ៊ីនធឺណិត។ ដូចបានបញ្ជាក់ សេរីភាពអ៊ីនធឺណិតនៅកម្ពុជាកំពុងស្ថិតក្រោមការគំរាមកំហែងកាន់តែខ្លាំង។ ក្រុមហ៊ុនទូរគមនាគមន៍ធំៗចំនួនប្រាំ កំពុងផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិតកបជី និងចល័តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺក្រុមហ៊ុនវៀតថែល (Viettel) ស្មាត អាកស៊ាតា (Smart Axiata) ខែមជីអេសអឹម (CamGSM) ស៊ិនវ៉េ (Xinwei)តេលេខម (Telecom) និងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ទូរគមនាគមន៍ (Southeast Asia Telecom) ដែលសុទ្ធតែមានប្រភពមកពីប្រទេសដែលប្រើអំណាចផ្តាច់ការ។ ការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកគេមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (RGC) និងមន្ត្រីរបស់ខ្លួន ហើយពួកគេទំនងជាផ្តល់ការជានាប៉ាវងគ្នាទៅវិញទៅមក នៅពេលដែលមានការពិនិត្យពិច័យជាសាធារណៈ[17]។ ដូចបានកំណត់ដោយច្បាប់ស្តីពីទូរគមនាគមន៍ ISPs ត្រូវតែមានអាជ្ញាប័ណ្ណពីក្រសួងប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍។

មានឧបករណ៍ទំនាក់ទំនងដែលលេចធ្លោចំនួនបីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាគឺ ទូរស័ព្ទចល័ត ទូរស័ព្ទអចល័ត និងអ៊ីនធឺណិត។ យោងតាមនិយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជា ដែលទើបដំណើរការថ្មីៗ ចំនួនអតិថិជនដែលប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទអចល័ត បានថយចុះពី២២៧,២៦១ នាក់ក្នុងឆ្នាំ២០១៦ មកនៅត្រឹម ៣៩,២៧២ នាក់នៅក្នុងឆ្នាំ២០២២ (ខែឧសភា)។ ការប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទចល័តមានស្ថេរភាពជាមធ្យម ដោយបានថយចុះបន្តិចពី១៩.៩១ លាននាក់ ក្នុងឆ្នាំ២០១៦ មកដល់១៩.៤៨ លាននាក់ ក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០២២។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការចូលប្រើអ៊ីនធឺណិតបានកើនឡើងយ៉ាងគំហុកក្នុងរយៈពេល៧ ឆ្នាំ។ វាបានកើនឡើងពី៨.០៩ លាននាក់ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៦ ដល់១៨.០០ លាននាក់ ក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០២២។ គួរកត់សម្គាល់ថា មនុស្សម្នាក់អាចជាវប្រើបណ្តាញលើសពីមួយ។

អ្នកជាវប្រើបណ្តាញចល័ត

[17] សេរីភាពអ៊ីនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ច្រកទ្វារសម្រាប់ត្រួតត្រា (asiacentre.org)

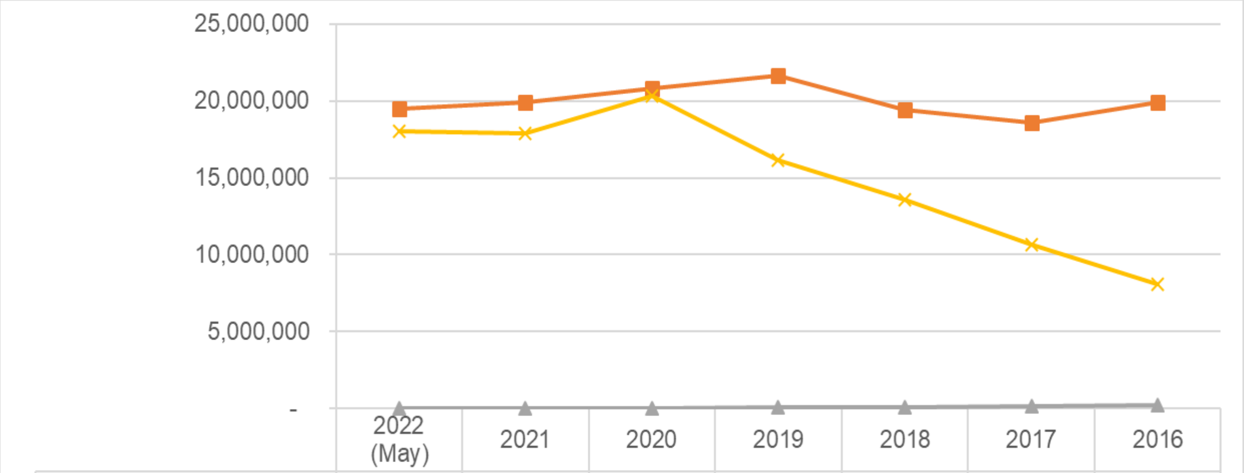

	2022 (May)	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Mobile Subscriber	19,483,052	19,899,790	20,827,435	21,675,523	19,417,123	18,572,973	19,915,503
Fixed Phone Subscriber	39,272	40,296	49,381	57,438	88,157	132,911	227,261
Internet Subscriber	18,003,898	17,872,173	20,340,480	16,126,356	13,611,398	10,649,370	8,099,132

ប្រភព៖ និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជា

ការផ្ញើសាររហ័ស

ដោយផ្អែកលើទិន្នន័យដែលអាចរកបាន សេវាអ៊ិនធឺណិតថេរបានកើនឡើងបន្តិចពី២៨៣,៥០៨ ក្នុងឆ្នាំ ២០២១ ដល់៣១២,២៣៣ ក្នុងឆ្នាំ២០២២ (ខែឧសភា)។

បណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គមត្រូវបានប្រើប្រាស់យ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ទិន្នន័យដែលផ្តល់ជូននៅក្នុងតារាងខាងក្រោម បង្ហាញថា នៅដើមឆ្នាំ២០២២ ហ្វេសប៊ុកមានអ្នកប្រើប្រាស់ចំនួន១១.៦០ លាននាក់ មេស្សិនជើហ្វេសប៊ុកបានកើនឡើងដល់៧.៨៥ លាននាក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា[18]។ បន្ទាប់ពីហ្វេសប៊ុក និងមេស្សិនជើហ្វេសប៊ុក គឺអ៊ិនស្តាក្រាម ដែលមានអ្នកប្រើប្រាស់ចំនួន២.០៥ លាននាក់ ស្មើនឹង ១២.០ ភាគរយនៃប្រជាជនសរុប ហើយចំនួនអ្នកប្រើប្រាស់បណ្តាញតិកតុកបានកើនដល់ដល់៦.៦៨ លាននាក់។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី បណ្តាញដែលមានអ្នកប្រើតិចតួចបំផុត គឺលីងឌិន (LinkedIn) ក៏ត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងប្រទេសនេះផងដែរ[19]។

ឆ្នាំ	មេស្សិនជើហ្វេសប៊ុក	អ្នកប្រើហ្វេសប៊ុក	អ៊ិនស្តាក្រាម	តិកតុក	លីងឌិន

[18] ប៉ុន្តែ វាជាការសំខាន់ ក្នុងការកត់សម្គាល់ថា អ្នកប្រើបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គមអាចមិនតំណាងឱ្យបុគ្គលដោយឡែកៗទេ។

[19] ពត៌មានទិន្នន័យផ្ញើសាររហ័សhttps://datareportal.com/reports/digital-2022-cambodia

២០២២	៧.៨៥ លាននាក់	១១.៦០ លាននាក់	២.០៥លាននាក់	៦.៦៨លាននាក់	៤៦០ ពាន់នាក់

ប្រភព៖ datareportal

ក្រុមហ៊ុនទូរស័ព្ទចល័ត

យោងតាមនិយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជា ក្រុមហ៊ុនចំនួនបី (មិត្តហ្វូន ស៊ែលកាត និងស្មាត) នៃក្រុមហ៊ុនទូរគមនាគមន៍ទាំងប្រាំ មានអ្នកប្រើប្រាស់ចំនួន៩០%។ មិត្តហ្វូនមានសេវាគ្របដណ្តប់ធំជាងគេលើទិន្នន័យទូរសព្ទចល័ត និងការប្រើប្រាស់អ៊ិនធឺណិត ប៉ុន្តែស៊ែលកាតបានឈ្នះពានរង្វាន់ Ookla Speed Test Award រយៈពេល៤ ឆ្នាំ ចាប់ពីឆ្នាំ២០១៧ ដល់២០២០។ ស្មាតមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញតាមរយៈការលើកកម្ពស់ការចាប់ផ្តើមអាជីវកម្មបច្ចេកវិទ្យាសម្រាប់យុវជន និងក្មេងជំទង់។ ជាពិសេស ស៊ែលកាត និងស្មាត ផ្តល់ជូនការផ្សព្វផ្សាយជាច្រើន កីឡាអេឡិចត្រូនិក និងហ្គេមអេឡិចត្រូនិក ដែលទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍ពីយុវជន។

ល.រ	បណ្តាញ	ក្រុមហ៊ុន
១	ស្មាត	ស្មាត អាកស៊ាតា ខូ.អិលធីឌី (Smart Axiata Co., Ltd)
២	ម៉ូប៊ីថែល/ស៊ែលកាត	ខែមជីអេសអឹម ខូ.អិលធីឌី (CamGSM Co., Ltd)
៣	ឃ្វូថែល	ស៊ីវ៉េ (ខេមបូឌា) ថេឡេខម ខូ.អិលធីឌី (Xinwei (Cambodia) Telecom Co., Ltd)
៤	ស៊ីថែល (SEATEL)	សាវអ៊ីស អេស៊ា ថេឡេខម ខូ.អិលធីឌី (Southeast Asia Telecom (Cambodia) Co., Ltd)
៥	មិត្តហ្វូន (Metfone)	វៀតថែល (ខេមបូឌា) ភីធីអ៊ី.អិលធីឌី (Viettel (Cambodia) Pte., Ltd)

ប្រភព៖ និយតករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជា

អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត

ដោយមានអាជ្ញាប័ណ្ណពីក្រសួងប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍ អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិតជិត ៣០ បានដំណើរការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ក្នុងចំណោមអ្នកផ្តល់សេវាទាំងនោះ មានក្រុមហ៊ុនទូរគមនាគមន៍ធំៗចំនួន៥ ដែលផ្តល់ទាំងសេវាអ៊ិនធឺណិតក្រោមដី និងតាមទូរសព្ទចល័តគឺ៖ ក្រុមហ៊ុនវៀតថែល ស្មាត អាកស៊ាតា ខេមជីអេសអឹម ក្រុមហ៊ុនស៊ិនវ៉េ ថេឡេខម និងថេឡេខម អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលសុទ្ធតែមានប្រភពចេញពីប្រទេសដែលប្រើអំណាចផ្តាច់ការ។ វៀតថែល ជាក្រុមហ៊ុនវៀតណាម ដែលគ្រប់គ្រងដោយក្រសួងការពារជាតិនៃប្រទេសវៀតណាម ធ្វើប្រតិបត្តិការនៅកម្ពុជា ក្រោមឈ្មោះមិត្តហ្វូន។

ក្រុមហ៊ុនខេមជីអេសអឹមត្រូវបានគេស្គាល់ពីដំបូងថា ម៉ូប៊ីថែល មុនពេលប្តូរឈ្មោះជា ស៊ែលកាតនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥។ ក្រុមហ៊ុនវៀតថេល ស្មាតអាកស៊ាតា និងខេមជីអេសអឹមក្នុងស្រុក មានចំណែកជិត៩០% នៃចំណែកទីផ្សារនៃការជាវប្រើទូរសព្ទចល័ត។ ក្រុមហ៊ុនស្មាតអាកស៊ាតាទទួលបានចំណែកទីផ្សារជិត៦០% ខណៈវៀតថែលទទួលបានចំណែកទីផ្សារចំនួន២៦% និងខេមជីអេសអឹមទទួលបានចំណែកទីផ្សារចំនួន១១%។ ក្រុមហ៊ុនស៊ិនវ៉េ ថេឡេខម មកពីប្រទេសចិន ដែលធ្វើប្រតិបត្តិការក្រោមឈ្មោះ ឃ្យូថែល និងថេឡេខម អាស៊ីអាគ្នេយ៍មកពីប្រទេសសិង្ហបុរី មានចំណែកទីផ្សារចំនួន២.៦៧% និង ០.៦៥% ដោយឡែកៗពីគ្នា[20]។ ជាពិសេស មិត្តហ្វូនកំពុងផ្តល់សេវាគ្រប់ប្រភេទ (ការចូលប្រើអ៊ិនធឺណិត ជួលខ្សែបណ្តាញ ជួលសៀគ្វីឯកជន សេវាផ្ញើសារជាសំឡេង និងសារទូរស័ព្ទ, ADSL) ខណៈ អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិតផ្សេងទៀតក៏ផ្តល់សេវាមួយចំនួនក្នុងចំណោមសេវាទាំងនេះផងដែរ។

ល.រ	ឈ្មោះអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត	ASNs
១	អនឡាញ	២៣៦៧៣ ២៤៣២៥
២	អង្គរណិត (AngkorNet)	២៤៤៧៨
៣	អ៊ីហ្សីខម (EZECOM)	៣៨៩០១
៤	មិត្តហ្វូន (MetFone)	៣៨៦២៣
៥	ឃ្លិកណិត (Clicknet)	៣៨៨៩៣
៦	តេឡេសឺហ្វ/ម៉ូប៊ីថែល (TeleSURF / Mobitel)	១៧៩៧៦

[20] សេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ច្រកទ្វារសម្រាប់ត្រួតត្រា (asiacentre.org)

៧	វ៉ាយខែម (WiCam)	២៤៤៩២
៨	ខែមណិត (CamNet)	១៧៧២៦
៩	ឈួន វ៉េ (Chuan Wei)	៤៥៣៤៨
១០	ស៊ីធី លីង (City Link)	១៨០១៤ ២៤៤៤១
១១	កាំមីនតែល (Camintel)	៣៨២០៩
១២	មេគង្គណិត (MekongNet)	១៣១១៨៦ ១៣១២០៣
១៣	ស្មាត ម៉ូបាល (Smart Mobile)	៤៥៤៩៨
១៤	មេគង្គណិត អាយអិកភី (MekongNet IXP)	៣៨២៣៥
១៥	វ៉ាយអឺឡែសអាភី (WirelessIP)	២៤៥៦៧
១៦	ប៊ីយ៉ន់ថែល (BeyondTel)	៤៥៣៣៩
១៧	ស៊ីអាយឌីធី អាយធី (CIDC IT)	៧៧១២
១៨	ខេមបូ បច្ចេកវិទ្យា (Cambo Technology)	១៧៩៨១
១៩	ឌីធីវី ស្តា (DTV Star)	៤៥៤២៩
២០	ហេឡូ (Hello)	៣៨៦០០ ៤៥២៨១
២១	នីអូខមអាយអេសភី (NeocomISP)	៩៩០២ ២៣៨៦៨
២២	ភីភីស៊ីធីវី (PPCTV)	៣៨២៨៦

២៣	ហ្វាញឌ័រ អាយអិកភី (Finder IXP)	៤៥១២៤
២៤	ស្តា-សែល (Star-Cell)	៣៨៧២៣
២៥	ហ្វ្លាស់ ថិច (Flash Tech)	៤៥៤៦៥
២៦	អូផិនណិត (Opennet)	១៣១១៧៨
២៧	អេស.អាយ ណិត (S.I Net)	១៣១២០៧
២៨	ស៊ីប៊ី (CB)	៣៨៥៧៩

បរិយាកាសផ្នែកច្បាប់

ជាយុត្តិកម្មសម្រាប់ការលើកកម្ពស់កិច្ចការពារសុវត្ថិភាព និងសន្តិសុខជាតិ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានព្រាង អនុម័ត និង/ឬដាក់ឱ្យអនុវត្តច្បាប់ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តិច្បាប់មួយចំនួន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ច្បាប់ទាំងនេះបានរងការរិះគន់ថាជាឧបករណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្កើនការត្រួតត្រាលើការប្រើប្រាស់អ៊ិនធឺណិត ដែលកំពុងប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាពជាមូលដ្ឋាននៃការបញ្ចេញមតិ។

សេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ

រដ្ឋធម្មនុញ្ញ

មាត្រា៤១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញធានាសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មាត្រា៤១ ចែងថា ក្នុងការអនុវត្តសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ "ជនណាក៏ដោយមិនអាចឆ្លៀតប្រើប្រាស់សិទ្ធិនេះដោយរំលោភនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសរបស់អ្នកដទៃ ដល់ទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គម ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងដល់សន្តិសុខជាតិបានឡើយ"។ ដូចមានភស្តុតាងបង្ហាញនៅក្នុងច្បាប់ជាតិ និងវិធានការមិនមែនច្បាប់ក្រោយៗមក រដ្ឋបានប្រកាសឱ្យប្រើយ៉ាងសកម្មនូវវិធានការនានា ដើម្បីកាត់បន្ថយការធានាសេរីភាពអ៊ិនធឺ

ណិត ដោយផ្អែកលើកង្វល់ទាំងឡាយទាក់ទងនឹងកិត្តិយស សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសន្តិសុខជាតិ។ មាត្រា៤១ ក៏ចែងអំពីនិយតកម្មលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ៖ «របបសារព័ត៌មានត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់»។

វិសោធនកម្មចុងក្រោយនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក្នុងឆ្នាំ២០១៨ បានកាត់បន្ថយថែមទៀតនូវការអនុលោមតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ។ វិសោធនកម្មមាត្រា៤៩ ទាក់ទងនឹងការគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងគោរពច្បាប់ និងការការពារជាតិ មានចិរតបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សេរីភាពជាមូលដ្ឋានខ្លាំងបំផុត។ វិសោធនកម្មពេលនេះកំណត់កាតព្វកិច្ចឱ្យ "ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូបត្រូវតម្កល់ផលប្រយោជន៍ជាតិជាធំ" ហើយមិនត្រូវ "ធ្វើសកម្មភាពណាមួយទោះដោយផ្ទាល់ក្តី ឬដោយប្រយោលក្តី នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរឡើយ"។ នៅពេលធ្វើយុត្តិកម្មបង្ហាញពីភាពចាំបាច់ដែលតម្រូវឱ្យធ្វើវិសោធនកម្មនេះ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ លោក ស ខេង បានហៅចំសកម្មជន អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសមាជិកគណបក្សប្រឆាំង ដែលបានធ្វើការអំពាវនាវសុំឱ្យសហគមន៍អន្តរជាតិ ដាក់ទណ្ឌកម្មមកលើកម្ពុជា ជុំវិញការបង្ក្រាបរបស់រដ្ឋាភិបាលលើគណបក្សប្រឆាំង និងសង្គមស៊ីវិល (Nachemson & Dara, ឆ្នាំ២០១៨)។ នៅក្នុងបរិបទបែបនេះ វាបង្ហាញយ៉ាងប្រចក្សថា មាត្រា៤៩ ដែលត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មនេះ អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់យ៉ាងងាយស្រួល ដើម្បីរារាំងសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិតាមអ៊ិនធឺណិត ជាពិសេសនៅពេលដែលមានការថ្លែងរិះគន់រដ្ឋ ឬសង្កត់ធ្ងន់លើការអំពាវនាវឱ្យមានចំណាត់ការប្រឆាំងនឹងរដ្ឋ។ រាល់ការប្រឆាំងជំទាស់នឹងរដ្ឋាភិបាល អាចនាំឱ្យមានវិធានការច្បាប់មិនសមាមាត្រធ្ងន់ធ្ងរ ដាក់ទោសទណ្ឌលើការអនុវត្តសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ[21]។

ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៩ មានបញ្ញត្តិដែលប្រើពាក្យពេចន៍មិនច្បាស់លាស់អំពី "ការរួមគំនិតក្បត់" ការចែករំលែក "ព័ត៌មានមិនពិត" និង "ការញុះញង់ឱ្យប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋជាអាទិ៍" ដែលត្រូវបានប្រើ ដើម្បីចោទប្រកាន់អ្នកប្រើប្រាស់អ៊ិនធឺណិត ចំពោះការបង្ហោះ និងចែករំលែកខ្លឹមសាររិះគន់នៅលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ បទល្មើសបរិហារកេរ្តិ៍ ត្រូវបានបញ្ញត្តិក្រោមមាត្រា៣០៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៩។ លើសពីនេះ ការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានមិនពិត និងសន្តិផ្ទិភាព ត្រូវផ្តន្ទាទោសក្រោមមាត្រា៤២៥ និង៤៥៣ ខណៈច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបទញុះញង់ និងបង្កឱ្យប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋមានចែងក្នុងមាត្រា៤៩៤ និង៤៩៥ ។ វិសោធនកម្ម

21 រដ្ឋាភិបាលចង់ធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញចម្រូងចម្រាស

ចុងក្រោយនៅក្នុងឆ្នាំ២០១៨ បានដាក់បញ្ចូលមាត្រា៤៣៧ *ស្ទួន* ឬបញ្ញត្តិស្តីពីការប្រមាថព្រះមហាក្សត្រ ក្នុងក្រមនេះ។

មាត្រា៣០៥ ស្តីពីបទបរិហារកេរ្តិ៍ជាសាធារណៈ ចែងថា "គ្រប់ការអះអាងបំផ្លើស ឬការទំលាក់កំហុសដោយអសុទ្ធចិត្តលើអំពើណាមួយ ដែលនាំឲ្យប៉ះពាល់កិត្តិយស ឬកិត្តិស័ព្ទនៃបុគ្គល ឬនៃស្ថាប័ន" គឺជាការបរិហារកេរ្តិ៍។ បទបរិហារកេរ្តិ៍អាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តតាមមធ្យោបាយជាច្រើន។ ប្រភេទនៃការបរិហារកេរ្តិ៍នៅក្នុងការវាយតម្លៃនេះអនុវត្តចំពោះគ្រប់បទប្បញ្ញត្តិដែលបានចែងនៅក្នុងផ្នែកនេះ និងគ្របដណ្តប់សកម្មភាពទូទៅរបស់អ្នកប្រើប្រាស់តាមអនឡាញភាគច្រើន ដូចជាការសរសេរ និងការចែករំលែកការបង្ហោះនៅលើវេទិកាអនឡាញ ឬបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ ប្រសិនបើអំពើតាមអនឡាញទាំងនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការបរិហារកេរ្តិ៍ អំពើនេះនឹងត្រូវផ្តន្ទាទោសដោយការផាកពិន័យពី២៤.៦០ ដុល្លារ ទៅ២៤៦060 ដុល្លារអាមេរិក។ មាត្រា៣០៥ រួមជាមួយបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងទៀតក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌនេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយមិនសមាមាត្រ ដើម្បីបំបិទមាត់សម្លេងរិះគន់របស់អ្នកនយោបាយគណបក្សប្រឆាំង និងអ្នករិះគន់។

មាត្រា៤២៥ (បទក្លែងព័ត៌មាន) ផ្តន្ទាទោស "អំពើផ្តល់ ឬបើកកកាយព័ត៌មានក្លែង ដើម្បីធ្វើឱ្យជឿថា នឹងកើតមានឡើងនូវការបំផ្លិចបំផ្លាញ ការធ្វើឱ្យទ្រុឌទ្រោម ឬការធ្វើឱ្យខូចខាតប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ចំពោះមនុស្ស"។ បញ្ញត្តិនេះត្រូវបានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានប្រើប្រាស់ ក្នុងការផ្តន្ទាទោសលើការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដែលពួកគេយល់ថាជាការក្លែងព័ត៌មាន រួមទាំងមតិរិះគន់សំដៅលើទៅរដ្ឋាភិបាលដែលពួកគេជឿថាអាចបង្កអស្ថិរភាពនយោបាយឬធ្វើឱ្យខូចខាតដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ពួកគេ។ ការប្រើប្រាស់មាត្រានេះដើម្បីផ្តន្ទាទោសបុគ្គលណាម្នាក់ អាចនាំឱ្យមានការជាប់ពន្ធនាគារពីមួយឆ្នាំទៅពីរឆ្នាំ ឬពិន័យជាប្រាក់ពី ៤៩០ ដុល្លារទៅ៩៨១ ដុល្លារអាមេរិក។

ដូចគ្នានេះដែរ មាត្រា៤៥៣ សន្ទិដ្ឋិភាព និងបទរួមគំនិតក្បត់ប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាល ផ្តន្ទាទោស "គម្រោងដែលបង្កើតឡើងដោយមនុស្សច្រើននាក់ ដើម្បីប្រព្រឹត្តឧបឃាត កាលបើគម្រោងនេះត្រូវបានសម្តែងចេញជារូបរាងច្បាស់លាស់ ដើយអំពើជាក់ស្តែងមួយ ឬច្រើន ជាបទសន្ទិដ្ឋិភាព"។ បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់អាចប្រឈមមុខនឹងការជាប់ពន្ធនាគារពីប្រាំឆ្នាំ ទៅដប់ឆ្នាំ។ មាត្រានេះត្រូវបានគេប្រើប្រាស់មិនបានត្រឹមត្រូវ ក្នុងការផ្តន្ទាទោសអ្នកប្រឆាំងនឹងរដ្ឋ សូម្បីតែក្នុងករណីដែលគ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់អំពីអំពើរួមគំនិតក្បត់។

បទប្បញ្ញត្តិដែលត្រូវបានប្រើជាញឹកញាប់បំផុត ដើម្បីធ្វើទុក្ខមុកម្នេញសមាជិកគណបក្សប្រឆាំង អ្នករិះគន់រដ្ឋាភិបាល សកម្មជន និងអ្នកជំនាញប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ គឺមាត្រា៤៩៤ និង៤៩៥ (បទញុះញង់ឲ្យប្រព្រឹត្ត

បទឧក្រិដ្ឋជាអាទិ៍)។ យោងតាមមាត្រា៤៩៥ "បទញុះញង់ឱ្យប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ឬប្រព្រឹត្តអំពើបង្កឱ្យមានភាពវឹកវរធ្ងន់ធ្ងរដល់សន្តិសុខសង្គម តាមមធ្យោបាយណាមួយ ក្នុងចំណោមមធ្យោបាយដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៤៩៤ ដូចគ្នានឹងបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៣០៥ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី៦ ខែ ទៅ២ ឆ្នាំ និងពិន័យជាប្រាក់ពី១ លាន ទៅ៤ លានរៀល ប្រសិនបើការញុះញង់នេះ គ្មានប្រសិទ្ធភាពទេ»។

មាត្រា៤៣៧ *ស្ទួន* (បទប្រមាថព្រះមហាក្សត្រ) ហាមប្រាមការរិះគន់ព្រះមហាក្សត្រ និងកំណត់ការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ឆ្នាំ ទៅ ៥ ឆ្នាំ និងពិន័យជាប្រាក់ចាប់ពី ៥០០ ដុល្លារអាមេរិក ទៅ ២.៤៦០ ដុល្លារអាមេរិក។ ដោយអនុវត្តតាមការនាំមុខរបស់ប្រទេសថៃ ក្នុងការកាត់ទោសអ្នករិះគន់នយោបាយពីបទប្រមាថព្រះមហាក្សត្រ បញ្ញត្តិនេះរំលោភបំពានលើសេរីភាពអនឡាញរបស់អ្នកប្រើប្រាស់បណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម (Boyle and Chhengpor, ឆ្នាំ២០១៨)។ អ្នកប្រើអ៊ិនធឺណិតអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋនេះតាមរយៈ "ពាក្យសម្តី កាយវិការ ការសរសេរ រូបភាព ឬប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយផ្សេងទៀត ដែលប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់បុគ្គល"[22]។

ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងប្រទេសជាតិស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន

នៅខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងប្រទេសជាតិក្នុងភាពអាសន្ន ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការរាតត្បាតជំងឺកូវីដ-១៩។ ច្បាប់នេះតបានទទួលរងការរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងពីសង្គមស៊ីវិល ចំពោះការផ្តល់ឱ្យរដ្ឋាភិបាលនូវអំណាចទូលំទូលាយ ក្នុងការរឹតត្បិតសិទ្ធិសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិក្នុងអំឡុងពេលស្ថានភាពអាសន្ន[23]។ ច្បាប់នេះបានផ្តល់អំណាចដល់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការពិនិត្យតាមដានព័ត៌មានតាមអនឡាញ ហាមឃាត់ ឬរឹតបន្តឹងការចែករំលែកព័ត៌មាន និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងអនុវត្តវិធានការផ្សេងទៀតដែលខ្លួនយល់ថាចាំបាច់[24]។ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានរៀបចំព្រះរាជក្រឹត្យសម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រប្រើប្រាស់ ប្រសិនបើព្រះអង្គសម្រេចប្រកាសដាក់ប្រទេសជាតិក្នុងភាពអាសន្ន បន្ទាប់ពីមានការរីករាលដាលជំងឺកូវីដ-១៩ ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០២០។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី រដ្ឋាភិបាលមិនបានប្រកាសដាក់ប្រទេសជាតិក្នុងភាពអាសន្នជាផ្លូវការទេ ក្នុងអំឡុងពេលគ្របដណ្តប់[25]។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានឆ្នាំ២០១៩

[22] សេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ច្រកទ្វារ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ (asiacentre.org)
[23] ការរឹតត្បិតសិទ្ធិសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ
[24] ការរំលោភលើសិទ្ធិអ្នកប្រើប្រាស់
[25] សេរីភាពក្នុងកាបញ្ចេញមតិតាមប្រព័ន្ធអនឡានត្រូវបានរឹតត្បិត

ដោយមានការការពារសម្រាប់អ្នករាយការណ៍ព័ត៌មាន និងមានសក្តានុពលក្នុងការជះឥទ្ធិពលជាវិជ្ជមានលើសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិតាមអនឡាញ ប្រសិនបើត្រូវបានអនុម័ត និងអនុវត្ត សេចក្តីព្រាងដែលបានចេញផ្សាយជាសាធារណៈនៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ បានលើកឡើងពីការព្រួយបារម្ភអំពីអនុលោមភាពនៃច្បាប់ ទៅនឹងស្តង់ដារសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ក៏ដូចជាការប្រើប្រាស់ស្តង់ដារដែលទូលំទូលាយ និងមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងច្បាប់នេះ ដែលអាចគំរាមកំហែងដល់ការទទួលបានព័ត៌មាន និងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ។ ឧទាហរណ៍ ច្បាប់នេះកំណត់យ៉ាងចង្អៀតអំពីប្រភេទព័ត៌មាន និងស្ថាប័នដែលច្បាប់នេះត្រូវអនុវត្ត ខ្វះខាតនីតិវិធីត្រួតពិនិត្យប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព អនុញ្ញាតឱ្យអាជ្ញាធរសាធារណៈបដិសេធការលាតត្រដាងព័ត៌មាននៅក្នុងស្ថានភាពដែលទូលំទូលាយពេក និងមានបទប្បញ្ញត្តិបទបរិហារកេរ្តិ៍ និងបទបរិហារបង្ខូចកេរ្តិ៍។ នៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ ច្បាប់នេះត្រូវបានបញ្ចប់ និងត្រូវបានដាក់ជូនទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីពិនិត្យសម្រេច[26]។ ក៏ប៉ុន្តែ ដោយសារការពន្យារពេលដែលបណ្តាលមកពីការរាតត្បាតជំងឺកូវីដ-១៩ ច្បាប់នេះមិនទាន់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅរដ្ឋសភា រហូតដល់ចុងឆ្នាំ២០២១[27]។

ច្បាប់ស្តីពីទូរគមនាគមន៍

ច្បាប់ស្តីពីទូរគមនាគមន៍ឆ្នាំ២០១៥ កំណត់កាតព្វកិច្ចទូទៅលើអ្នកផ្តល់សេវាទូរគមនាគមន៍ ដែលអាជ្ញាធរអះអាងថា នឹងលើកកម្ពស់ការទទួលបានសេវានៅតំបន់ជនបទ និងតំបន់ដាច់ស្រយាល។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌលិខិតគតិយុត្តដ៏ធំទូលាយ ច្បាប់នេះក៏មានមុខងារជាឧបករណ៍ផ្លូវច្បាប់ដើម្បីតាមដានសកម្មភាពលើអ៊ិនធឺណិតដែរ។ សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិត្រូវបានគំរាមកំហែងតាមរយៈការអនុវត្តមន្ត្រីអធិការកិច្ចទូរគមនាគមន៍ (មាត្រា៧០ និង៧១) ការធ្លាក់ចុះនៃការការពារទិន្នន័យ (មាត្រា៩៧ និង៦) និងការផ្តន្ទាទោសសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិតាមវិទ្យុ ទូរទស្សន៍ អនឡាញ និងក្នុងសារឯកជន (មាត្រា៨០)។

មាត្រា៦ តម្រូវឱ្យ "គ្រប់ប្រតិបត្តិករទូរគមនាគមន៍ និងបុគ្គលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យទូរគមនាគមន៍" ផ្តល់ "ទិន្នន័យសេវាទូរគមនាគមន៍ និងព័ត៌មានវិទ្យា" ទៅក្រសួងប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍ ។ ការខ្វះនិយមន័យអំពីអ្នកដែលមានសិទ្ធិអំណាចស្របច្បាប់នេះ បង្កឱ្យមានភាពចម្រូងចម្រាស់យ៉ាងខ្លាំង និងអាចនាំឱ្យ

---

26 B5 ប្រភពព័ត៌មានតាមអ៊ីនធឺណិតត្រូវបានគ្រប់គ្រង ឬរៀបចំដោយរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីជំរុញផលប្រយោជន៍នយោបាយជាក់លាក់ដែរឬទេ

27 រដ្ឋាភិបាលត្រូវអនុម័តច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន

មានការស៊ើបការណ៍តាមអំពើចិត្ត។ ដូច្នេះ ច្បាប់នេះ - ដោយអនុញ្ញាតឱ្យមានការស៊ើបការណ៍ឧបករណ៍អេឡិចត្រូនិច - អាចបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់អាជ្ញាធរកម្ពុជា ក្នុងការថតសម្លេងតាមទូរស័ព្ទ និងតាមដានការសន្ទនាតាមអនឡាញយ៉ាងសកម្ម ដើម្បីធ្វើទុក្ខបុកម្នេញបុគ្គលដែលត្រូវបានកំណត់ជាគោលដៅ

មាត្រា៨០ ចែងថា "ការបង្កើត ការដំឡើង និងការប្រើប្រាស់គ្រឿងសម្ភារៈបរិក្ខារក្នុងវិស័យទូរគមនាគមន៍កាលបើអំពើនេះនាំឲ្យអន្តរាយដល់សន្តិសុខជាតិ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី៧ ឆ្នាំ ទៅ១៥ ឆ្នាំ"។ ការខ្វះភាពច្បាស់លាស់លើប្រភេទនៃសកម្មភាពទូរគមនាគមន៍អាចដាក់ទណ្ឌកម្មយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើការបញ្ចេញមតិស្របច្បាប់តាមរយៈកម្មវិធីវិទ្យុ ទូរទស្សន៍ អនឡាញ និងសូម្បីតែតាមរយៈសារឯកជន និងការសន្ទនាតាមទូរស័ព្ទរវាងបុគ្គល ប្រសិនបើអាជ្ញាធរកំណត់ថាវាជាការគំរាមកំហែង[28]។

ច្បាប់ស្តីពីការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ីនធឺណិត (សេចក្តីព្រាង)[29]

ដោយបានស្នើនៅក្នុងឆ្នាំ២០១២ ច្បាប់នេះត្រូវធ្វើការកែប្រែបន្ថែមទៀត ដើម្បីឱ្យឆ្លើយតបទៅនឹងប្រតិកម្មរិះគន់ ហើយគិតត្រឹមខែសីហា ឆ្នាំ២០២១ មិនទាន់មានការកំណត់កាលបរិច្ឆេទដាក់លាក់សម្រាប់ការបញ្ចប់សេចក្តីព្រាង ឬសម្រាប់ការអនុវត្តច្បាប់នេះទេ។ មាត្រា៨ និងមាត្រា១២ ចែងថា អ្នកផ្តល់សេវាត្រូវតែ "រក្សាទុកទិន្នន័យចរាចរណ៍រយៈពេល១៨០ ថ្ងៃ យ៉ាងតិច" ដើម្បីចែករំលែកជាមួយ "អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច" នៅពេលមានការស្នើសុំ។
មាត្រា៣២ និង៣៣ ផ្តន្ទាទោសចំពោះ "ការចូលប្រើដោយគ្មានការអនុញ្ញាត" ទៅក្នុងប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រ ឬការផ្ទេរទិន្នន័យពីប្រព័ន្ធមួយទៅប្រព័ន្ធមួយទៀតដោយគ្មានការអនុញ្ញាត។ ជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តាមមាត្រាទាំងនេះត្រូវប្រឈមនឹងការជាប់ពន្ធនាគាររហូតដល់១០ ឆ្នាំ។ មាត្រាទាំងនេះក៏បង្កឱ្យមានក្តីកង្វល់ដល់អ្នករាយការណ៍ព័ត៌មាន និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដែលចូលប្រើព័ត៌មានបែបនេះ ដើម្បីលាតត្រដាងអំពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ដែលប្រព្រឹត្តដោយរដ្ឋផងដែរ ដោយសារមាត្រាទាំងនេះមិនបានចែងអំពីការការពារគ្រប់គ្រាន់។

[28] TITLE PAGE (licadho-cambodia.org) ដកស្រង់នៅក្នុង សេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ច្រកទ្វារ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ (asiacentre.org)
[29] សេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ច្រកទ្វារ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ (asiacentre.org)

មាត្រា៤០ ផ្តន្ទាទោសការប្រើប្រាស់កុំព្យូទ័រ ដើម្បីផ្តួចផ្តើម "ការរំខាន ការភ័យខ្លាច ការគំរាមកំហែង ការបំពាន [និង] ការបំភិតបំភ័យ"។ ជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តាមមាត្រានេះ ប្រឈមនឹងការជាប់ពន្ធនាគារយ៉ាងយូរប្រាំមួយខែ។ មាត្រា៤៥ ផ្តន្ទាទោស "ជនទាំងឡាយណាដែលធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍មិនពិត ឬការបំភាន់ជាសម្ភារៈតាមរយៈ ព័ត៌មានវិទ្យា" ដែលអាចនាំឱ្យអន្តរាយដល់ "សុវត្ថិភាពសាធារណៈ" និង "សន្តិសុខជាតិ"។

សេរីភាពពីការជ្រៀតជ្រែក

សេរីភាពសារព័ត៌មាន និងសេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា កំពុងទទួលរងការគំរាមកំហែងកាន់តែខ្លាំង។ នៅក្នុងរបាយការណ៍ "សេរីភាពក្នុងពិភពលោក" ឆ្នាំ២០២២ ដោយអង្គការផ្ទះសេរីភាព (Freedom House) ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ជាប្រទេស "មិនមានសេរីភាព"។ ប្រជាជនមិនហ៊ានបញ្ចេញទស្សនៈ ឬមតិតាមអនឡាញ ជាពិសេសអ្នកដែលហ៊ានរិះគន់រដ្ឋាភិបាល។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់ច្បាប់ និងលិខិតគតិយុត្តិដែលមានស្រាប់ និងបង្កើតច្បាប់ថ្មី ដើម្បីបង្កើនការជ្រៀតជ្រែក។ មានការកត់សម្គាល់ថា ក្រមព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកសារព័ត៌មាន ហើយច្បាប់ស្តីពីវិធានការទប់ស្កាត់ការឆ្លងរាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩ និងជំងឺកាចសាហាវ និងប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងទៀត ត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកសារព័ត៌មាន និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស។

ក្នុងឆ្នាំ២០២០ រដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តច្បាប់ ដើម្បីប្រកាសភាពអាសន្ន ដែលផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដ៏ច្រើនលើសលប់ដល់អាជ្ញាធរ ក្នុងការធ្វើប្រតិបត្តិការស៊ើបការណ៍តាមឌីជីថល ហាមប្រាមការប្រមូលផ្តុំ និងហាមប្រាម ឬកម្រិតការផ្សាយ ក្នុងចំណោមបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងទៀតដែលស្ទើរតែស្មើនឹងអំណាចដែលគ្មានការត្រួតពិនិត្យ។ ដូចបានកត់សម្គាល់ដោយអង្គការផ្ទះសេរីភាព ខណៈដែលមិនបានប្រកាសភាពអាសន្ន រដ្ឋាភិបាលបានចេញការគំរាមកំហែងជាច្រើន នៅពេលដែលជំងឺរាតត្បាតសកលបានលេចចេញជារូបរាង ហើយមនុស្សមួយចំនួនរួមទាំងប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ និងអ្នកដែលគេចាត់ទុកជាអ្នកនយោបាយប្រឆាំងត្រូវបានចាប់ខ្លួនពេញមួយឆ្នាំ ក្រោមលេសថា ពួកគេបានផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានមិនពិតអំពីជំងឺកូវីដ-១៩ ឬមានចេតនាបំពានការពិពណ៌នាអំពីសុខភាពសាធារណៈរបស់រដ្ឋាភិបាល។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០២១ មនុស្សរាប់សិបនាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនពីបទរិះគន់ការឆ្លើយតបរបស់រដ្ឋាភិបាលចំពោះជំងឺរាតត្បាតកូវីដ-១៩។

យោងតាមការសិក្សាថ្មីៗនេះរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា (OHCHR) ដែលបានធ្វើការស្ទង់មតិអ្នកសារព័ត៌មានចំនួន ៣៥ នាក់ បានបង្ហាញថា អ្នក

សារព័ត៌មានបានទទួលរងការជ្រៀតជ្រែក។ អ្នកឆ្លើយសំណួរគ្រប់រូបបានរាយការណ៍ថា ពួកគេបានប្រឈមមុខនឹងទម្រង់នៃការជ្រៀតជ្រែកមួយចំនួន ខណៈពេលកំពុងបំពេញការងារ។ ទម្រង់នៃការជ្រៀតជ្រែកដែលទូទៅបំផុត គឺការឈ្លបយកការណ៍ ឬការឃុំខ្លួនដោយបំពាន។ កំណត់ត្រារបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា បានបង្ហាញថា គិតត្រឹមខែឧសភា ឆ្នាំ ២០២២ មានការឃុំខ្លួនដោយបំពានដោយឡែកៗពីគ្នា ចំនួន៤៣២៣ លើក នៅក្នុងបរិបទនៃកូដកម្មនៅកាស៊ីណូណាហ្គាវើល។ កំណត់ត្រាមួយទៀតរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា បានរាយការណ៍ថា ចាប់តាំងពីខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ អ្នកសារព័ត៌មានចំនួន២៣ នាក់បានប្រឈមមុខនឹងការចោទប្រកាន់ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ដោយសារការបំពេញការងាររបស់ខ្លួន។ នៅក្នុងរបាយការណ៍ថ្មីៗរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា មានការសន្និដ្ឋានថា អ្នកសារព័ត៌មាននៅកម្ពុជាទទួលរងការបៀតបៀន និងសម្លាធក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗ ក៏ដូចជាអំពើហិង្សា កាន់តែច្រើនឡើង ខណៈមានការរឹតត្បិតកាន់តែតឹងរឹងលើលំហពលរដ្ឋ និងសេរីភាពសារព័ត៌មាននៅក្នុងប្រទេស។

សេរីភាពពីការចាប់ពិរុទ្ធ

ការចាប់ពិរុទ្ធបានកើនឡើងយ៉ាងគំហុកនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ តាមរយៈទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា។ ការដាក់ឱ្យអនុវត្តដោយបង្ខំវិធានការផ្លូវច្បាប់ និងមិនមែនផ្លូវច្បាប់ដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រឆាំងនឹងក្រុម ឬបុគ្គលដែលត្រូវបានកំណត់ជាគោលដៅ បានរឹតត្បិតជាអវិជ្ជមានចំពោះការអនុវត្តសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពអ៊ីនធឺណិត។

ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា បានធ្វើអំណះអំណាងថា ខណៈប្រកាសលេខ១៧០ និងអនុក្រឹត្យស្តីពីច្រកទ្វារអ៊ីនធឺណិតជាតិ កំណត់គោលដៅជាពិសេសទៅលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ផលប៉ះពាល់ដែលអាចកើតមាននៃឧបករណ៍ទាំងនេះលើសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិជារួម និងសេរីភាពសារព័ត៌មានជាពិសេស មានលក្ខណៈជ្រាលជ្រៅ។ ឧបករណ៍ទាំងពីរនេះផ្តល់អំណាចដាច់ខាតយ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការចាប់ពិរុទ្ធការបញ្ចេញមតិក្នុងលក្ខណៈដែលហាក់ដូចជាហួសពីអ្វីដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយមាត្រា ១៩(៣) នៃកតិកាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ បង្កើតស្ថានភាពដែលអនុញ្ញាតឱ្យភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចាប់ពិរុទ្ធការបញ្ចេញមតិ និងការរាយការណ៍ ដែលពួកគេយល់ថា មានបញ្ហា។ ដោយឆ្លុះបញ្ចាំងពីបញ្ជារបស់ក្រសួងព័ត៌មាន ឱ្យអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត បិទខ្ទប់សេវារបស់ស្ថាប័នផ្សព្វផ្សាយ ឬវិបសៃព័ត៌មានឯករាជ្យចំនួន១៥ ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតជាតិកាលពីឆ្នាំ ២០១៨ មានការអះអាងថា ប្រកាសលេខ១៧០

និងអនុក្រឹត្យស្តីពីច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតជាតិ គំរាមកំហែងផ្តល់ មូលដ្ឋាននីតិកម្មផ្លូវការបន្ថែមទៀតសម្រាប់ការបិទរឹបសែរ រួមទាំងរឹបសែរបស់ស្ថាប័នព័ត៌មាន ដែលបង្កឱ្យមានការភ័យខ្លាចចំពោះការបំបែកផ្លូវ ការបិទសំឡេង និងការរាយការណ៍រិះគន់។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្លាចមិនហ៊ាននិយាយប្រឆាំងនឹងរបបកាន់អំណាច។ យោងតាមការសិក្សាថ្មីៗរបស់ មជ្ឈមណ្ឌលអាស៊ី (Asiacenter) មានការលើកឡើងថា បុគ្គលម្នាក់ៗបានឈានថយក្រោយមួយជំហានពីការចែករំលែកទស្សនៈនយោបាយផ្ទាល់ខ្លួនតាមអ៊ិនធឺណិត ឬចូលរួមក្នុងព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយ ហើយផ្ទុយទៅវិញ ពួកគេចូលចិត្តអាន ឬស្តាប់ខ្លឹមសារនយោបាយ ពីព្រោះពួកគេខ្លាចមានបញ្ហាជាមួយអាជ្ញាធរកម្ពុជា ដែលបានបង្កើនការត្រួតពិនិត្យលើមជ្ឈដ្ឋានអនឡាញយ៉ាងកំពេល។

យោងតាមរបាយការណ៍ឃ្លាំមើលសេរីភាពជាមូលដ្ឋាននៅកម្ពុជារបស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា នៅក្នុងឆ្នាំ២០២០ មានការរឹតបន្តឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិដោយរាជរដ្ឋាភិបាលចំនួន១០៨ ករណី។ ក្នុងចំណោមករណីទាំងនោះ ៥៧ ករណី (៥៣%) បានកើតឡើងតាមអនឡាញ[30]។ របាយការណ៍នេះបានលើកឡើងថា និន្នាការនេះមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាក្នុងរយៈពេល៣ ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ដែលក្នុងនោះអ្នកតបសម្ភាសន៍ចំនួន៨៣% (ឆ្នាំ២០១៩), ៧៣% (ឆ្នាំ២០១៨), ៦៩% (ឆ្នាំ២០១៧) មានការប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួន នៅពេលផ្ញើ ឬចែករំលែកព័ត៌មានតាមប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ ថ្មីៗនេះ ក្នុងឆ្នាំ ២០២២ របាយការណ៍របស់ ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា ដែលបានសម្ភាសន៍អ្នកសារព័ត៌មានបុរសចំនួន១៥ នាក់ និងស្ត្រីចំនួន៦ នាក់ បានបង្ហាញថា អ្នកសារព័ត៌មានចំនួន៦០% បានប្រឈមមុខនឹងការគំរាមកំហែងដោយពាក្យសំដីទាក់ទងនឹងការងាររបស់ពួកគេ។ ការសិក្សាមួយផ្សេងទៀតបានកត់សម្គាល់ថា ហ្វេសប៊ុកគឺជាវេទិកាអនឡាញដែលត្រូវបានតាមដានឈ្លបយកការណ៍ច្រើនជាងគេ ដោយមាន ការរឹតបន្តឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិចំនួន៤៦ ករណី ត្រូវបានរាយការណ៍ បន្ទាប់មកតិកតុក (៨) និងយូធូប (៧)[31]។

សេរីភាពក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន

ស្របតាមស្តង់ដារ និងគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងការទទួលបានព័ត៌មាន, ច្បាប់ និងលិខិតគតិយុត្តិមួយចំនួនរបស់កម្ពុជា បានធានាសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន (A2I)។ បទប្បញ្ញត្តិចំនួនបីនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នផ្តល់នូវការចង្អុលបង្ហាញអំពីសិទ្ធិដែលត្រូវការពារ "ក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន

[30] សេរីភាពអ៊ីនធឺណិតនៅកម្ពុជាគ ច្រកផ្លូវដើម្បីគ្រប់គ្រង

[31] សេរីភាពអ៊ីនធឺណិតនៅកម្ពុជាគ ច្រកផ្លូវដើម្បីគ្រប់គ្រង

ប្រកបដោយគុណភាពខ្ពស់ និងត្រឹមត្រូវដែលកាន់កាប់ដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងស្ថាប័នសាធារណៈផ្សេងទៀត" ទាន់ពេលវេលា និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ មាត្រា៥ នៃច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មានទទួលស្គាល់ "សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងកំណត់ត្រាដែលកាន់កាប់ដោយរដ្ឋាភិបាល។ មាត្រា១៣ នៃច្បាប់ស្តីពីបណ្ណសារឆ្នាំ២០០៥ ចែងថា៖ បណ្ណសារសាធារណៈ ដែលជាឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រើប្រាស់ដោយសាធារណជនសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងពិគ្រោះយោបល់ជាព័ត៌មានដែលមិនមានការរឹតបន្តឹង។ សកម្មភាពបណ្ណាសារសាធារណៈផ្សេងទៀតត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យស្រាវជ្រាវបានរយៈពេល២០ ឆ្នាំគិតចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃឯកសារ ឬគិតចាប់ពីថ្ងៃបញ្ចប់សំណុំរឿង ឬក្នុងករណីពិសេសដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៤ នៃច្បាប់នេះ[32]។ ច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅតែស្ថិតក្នុងសេចក្តីព្រាងនៅឡើយ គិតត្រឹមចុងឆ្នាំ២០២១ ចាប់តាំងពីសេចក្តីព្រាងដំបូងត្រូវបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ២០០៧ ។

ទោះជាយ៉ាងណានេះក្តី សេរីភាពក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាននៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដ៏ធំ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនាពេលថ្មីៗដែលរៀបចំដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា ជាមួយអ្នកសារព័ត៌មាន បានបង្ហាញថា អ្នកសារព័ត៌មានកំពុងធ្វើការក្នុងបរិយាកាសកាន់តែពិបាកខ្លាំងឡើង ជាពិសេសពួកគេជួបការលំបាក ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលបានព័ត៌មានពីប្រភពសាធារណៈ។ ខណៈអាជ្ញាធរបានអនុម័តច្បាប់ដែលហាក់ដូចជារារាំងសិទ្ធិសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ អាជ្ញាធរបានពន្យារពេលបញ្ចប់ច្បាប់ថ្មីដូចបានសន្យា ដែលនឹងអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកសារព័ត៌មាន និងបុគ្គលិកប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទទួលបានព័ត៌មានផ្លូវការ។

ឯកជនភាព

ប្រកាសអន្តរក្រសួងលេខ១៧០[33]

ប្រកាសនេះត្រូវបានអនុវត្តចំពេលដែលមានបរិយាកាសតឹងរ៉ឹងនៃការត្រួតពិនិត្យវេទិកាអនឡាញ ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោត ដូចជាការបិទវិបសៃដែលគាំទ្រលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យជាដើម។ ប្រកាសដំបូងនេះអនុញ្ញាតឱ្យមានកិច្ចសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងក្រសួងព័ត៌មាន ក្រសួងមហាផ្ទៃ និងក្រសួងប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍ ក្នុងការត្រួតពិនិត្យការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ បទប្បញ្ញត្តិនេះកំណត់គោលដៅផ្ទាល់លើការបោះពុម្ពនៅលើវិបសៃ និងបណ្តាញប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម នៅក្នុងលំហអ៊ិនធឺណិតកម្ពុជា។

---

32 សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងកម្ពុជា

33 សេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ប្រកទ្វារ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ (asiacentre.org)

យោងតាមប្រការ៦ ក្រសួងព័ត៌មានត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យគ្រប់គ្រងព័ត៌មានអនឡាញដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយតាមរយៈប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក និង "ចាត់វិធានការ" ប្រឆាំងនឹងការបោះពុម្ពផ្សាយខុសច្បាប់។

ខណៈប្រកាសអន្តរក្រសួងជារឿយៗត្រូវបានគេហៅថា ច្បាប់ប្រឆាំងនឹង "ព័ត៌មានក្លែងក្លាយ" របស់ប្រទេសកម្ពុជា ប្រកាសបែបនេះកម្រត្រូវបានគេប្រើ ដើម្បីផ្តន្ទាទោសចំពោះអំពើនៃការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានមិនពិត។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រកាសបែបនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាយុត្តិកម្មសម្រាប់ការស៊ើបការណ៍តាមឌីជីថលរបស់រដ្ឋាភិបាល។

ច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតជាតិ34

អនុក្រឹត្យនេះបង្កើនសមត្ថភាពតាមដានច្រើនក្រាស់ក្រៃលើសកម្មភាពអ្នកប្រើប្រាស់ ដោយសារប្រតិបត្តិករច្រកផ្ទារនឹងរាយការណ៍អំពីការសង្កេតរបស់ខ្លួនលើការប្រើប្រាស់អ៊ិនធឺណិត ជូនទៅក្រសួងប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍។ ស្រដៀងគ្នានឹងប្រកាសអន្តរក្រសួងដែរ ច្បាប់នេះមានទិសដៅសម្រួលឱ្យរដ្ឋធ្វើការស៊ើបការណ៍តាមអនឡាន ជាជាងការដាក់ទោសទណ្ឌបទល្មើសតាមអនឡាញ។ ដូច្នេះ គោលនយោបាយថ្មីនេះ គឺជាឧបករណ៍ដ៏មានសក្តានុពលខ្លាំងបំផុតប្រឆាំងនឹងការសម្តែងមតិតាមអនឡាញ និងសិទ្ធិក្នុងការរក្សាឯកជនភាព។

មាត្រា៦ នៃច្បាប់នេះពិពណ៌នាអំពីមុខងារ និងភារកិច្ចរបស់ប្រតិបត្តិករច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិត។ ទាំងនេះរាប់បញ្ចូលទាំងការគ្រប់គ្រងសេវាតភ្ជាប់ និងសេវាអ៊ិនធឺណិត។ ដោយសារបទប្បញ្ញត្តិមិនច្បាស់លាស់ និងទូលំទូលាយពេក មាត្រានេះអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋាភិបាលបិទខ្ទប់ការចូលទៅកាន់វិបសៃដែលផ្សព្វផ្សាយទស្សនៈរិះគន់រដ្ឋប្រឆាំងរដ្ឋាភិបាល ដោយដាក់ស្លាកវាថាជាព័ត៌មានដែលគំរាមកំហែងដល់សណ្តាប់ធ្នាប់ ឬសុវត្ថិភាពសង្គម។

មាត្រា១២ (ការប្រមូលចំណូល សុវត្ថិភាព និងការការពារសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ) ក៏តម្រូវឱ្យប្រតិបត្តិករច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិត "[ជានា] សុវត្ថិភាព សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ វប្បធម៌ ប្រពៃណី និងទំនៀមទម្លាប់របស់សង្គម ក៏ដូចជាការទប់ស្កាត់ និងបង្ក្រាបឧក្រិដ្ឋកម្ម"។ និយមន័យស្រពិចស្រពិល និងការវាយតម្លៃមិនច្បាស់លាស់នៃអ្វីដែលបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬសកម្មភាពដែលគំរាមកំហែងដល់ "សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ វប្បធម៌ ប្រពៃណី និងទំនៀមទម្លាប់" អាចអនុញ្ញាតឱ្យមានការផ្តន្ទាទោសជាបន្តចំពោះសកម្មជនអនឡាញ និងអ្នកប្រើប្រាស់អ៊ិនធឺណិត ក្រោមហេតុផលនយោបាយ។ អ្នកផ្តល់សេវាក៏ត្រូវតែជំរុញអ្នកប្រើប្រាស់ឱ្យបំពេញទម្រង់អនឡាញ និងផ្ទៀងផ្ទាត់អត្តសញ្ញាណរបស់ពួកគេផងដែរ - ការប្រមូល

---

[34] សេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា៖ ច្រកទ្វារ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ (asiacentre.org)

ទិន្នន័យបែបនេះ ដោយគ្មានវិធានការការពារជាធរមានលើឯកជនភាពទិន្នន័យ អាចនាំឱ្យមានការប្រើប្រាស់ទិន្នន័យ ដើម្បីស៊ើបការណ៍ និងតាមដានសកម្មភាពតាមអ៊ិនធឺណិត។ ដោយសារការតាមដានបែបនេះកើតមានជាងធម្មតារួចហើយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតនេះធ្វើឱ្យស្ថានភាពសេរីភាពអ៊ិនធឺណិត និងស្វ័យពិរុទ្ធកាន់តែអាក្រក់ថែមទៀត។

នៅក្រោមមាត្រា១៤ ប្រតិបត្តិករច្រកទ្វារត្រូវបានតម្រូវឱ្យរក្សាទុកទិន្នន័យ និងផ្តល់របាយការណ៍ស្ថានភាពជាប្រចាំដល់អាជ្ញាធរ។ ការផ្ទុកឯកសារបច្ចេកទេស អាសយដ្ឋាន IP និងការកំណត់អត្តសញ្ញាណផ្លូវចរាចរណ៍តាមរយៈច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតរយៈពេល១២ ខែ អនុញ្ញាតឱ្យប្រតិបត្តិករពិនិត្យតាមដានសកម្មភាពរបស់អ្នកប្រើប្រាស់។

ករណីចាប់ពិរុទ្ធ និងស៊ើបការណ៍តាមអ៊ិនធឺណិត ដែលបានរាយការណ៍

ករណីចាប់ពិរុទ្ធ និងស៊ើបការណ៍តាមអ៊ិនធឺណិតមួយចំនួនត្រូវបានរាយការណ៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ។ នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ថ្ងៃទី២៧ និង២៨ ឆ្នាំ ២០១៨ វិបសៃព័ត៌មានឯករាជ្យចំនួន១៥ រួមមានដូចជា សំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិក ផ្នែកភាសាខ្មែរ វិទ្យុអាស៊ីសេរីផ្នែកភាសាខ្មែរ សំឡេងប្រជាធិបតេយ្យ វិទ្យុវ៉ាយ៉ុអេហ្វអឹម វិបសៃ Monorom.info និងវិបសៃព័ត៌មានរបស់បណ្តាញឯករាជ្យដើម្បីយុត្តិធម៌សង្គម ត្រូវបានបិទខ្ទប់ដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត តាមរយៈការបញ្ជាពីអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាល។

ចាប់ពីខែមករា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២ ទិន្នន័យរបស់ OONI បានបញ្ជាក់អះអាងពីវិបសៃចំនួន៤៣ ដែលត្រូវបានបិទ ហើយវិបសៃទាំង៤៣នេះត្រូវបានចាប់ពិរុទ្ធដោយ DNS ដែលភាគច្រើនដោយក្រុមហ៊ុនវៀតថែល (ខេមបូឌា) ភីធីអ៊ី អិលធីឌី (AS38623) និងក្រុមហ៊ុន S.I Group (AS38623)។ វិបសៃទាំងនេះរាប់បញ្ចូលទាំង៖ www.khmer.cambodiadaily.com, www.phnompenhpost.com, www.almanar.com.lb, www.samesexmarriage.com, www.appzplanet.com, www.888casino.com, www.carnivalcasino.com និង www.casino.com,... វិបសៃមួយទៀត ត្រូវបានចាត់ទុកថា ត្រូវបានចាប់ពិរុទ្ធ ដោយការប្រើប្រាស់ការបិទខ្ទប់ https របស់ខ្លួន។ គេហទំព័ររបស់វិបសៃនេះគឺ៖ www.worldlingo.com.

ការពិនិត្យលើការចាប់ពិរុទ្ធតាមអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា

ក្រុមអ្នកសង្កេតបើកចំហនៃការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ (OONI) ដោយសហការ គម្រោង Sinar Project និង វិទ្យាស្ថានតស៊ូមតិ និងគោលនយោបាយ បានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីការចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ មានគោលបំណងឈ្វេងយល់ថា តើហេតុការណ៍ចាប់ពិរុទ្ធបានកើតឡើងនៅកម្ពុជា ដែរឬទេ និងក្នុងកម្រិតណា ក្នុងអំឡុងពេលសាកល្បង គិតចាប់ពីខែមករា ដល់ខែមិថុនាឆ្នាំ២០២២។

ផ្នែកខាងក្រោម បង្ហាញពីវិធីសាស្រ្ត និងលទ្ធផលរកឃើញសំខាន់ៗនៃការស្រាវជ្រាវនេះ។

វិធីសាស្រ្ត

ក្នុងការព្យាយាមកំណត់ហេតុការណ៍ចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ិនធឺណិតដែលអាចមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះបានអនុវត្តវិធីសាស្រ្តដូចខាងក្រោម៖

- ពិនិត្យឡើងវិញលើបញ្ជីតេស្តរបស់ Citizen Lab's Cambodia;
- អនុវត្តការវាស់វែងបណ្តាញរបស់ OONI
- ធ្វើការវិភាគទិន្នន័យ។

បញ្ជី URLs ដែលពាក់ព័ន្ធ និងចូលប្រើជាទូទៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ Citizen Lab ក្នុងគោលបំណងជួយសម្រួលដល់អ្នកស្រាវជ្រាវវាស់ស្ទង់បណ្តាញ ក្នុងការពិនិត្យពីលទ្ធភាពចូលប្រើប្រាស់ពួកវានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ជាផ្នែកមួយនៃការសិក្សានេះ បញ្ជី URLs នេះត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញ ដើម្បីបញ្ចូល URLs បន្ថែម - រួមជាមួយ URLs ផ្សេងទៀតដែលត្រូវបានចូលប្រើជាទូទៅនៅជុំវិញពិភពលោក និងត្រូវបានសាកល្បងសម្រាប់ការបិទខ្ទប់ដោយផ្អែកលើតេស្តសុហ្វវែរដោយឥតគិតថ្លៃរបស់ OONI ។ URL សរុបចំនួន១៩១ មកពីប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានបន្ថែម។ ការធ្វើតេស្តបែបនេះត្រូវបានរៀបចំដំណើរការពីទីតាំងខ្ពស់នៅមូលដ្ឋានក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយពួកគេក៏បានពិនិត្យដែរថា តើប្រព័ន្ធដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការចាប់ពិរុទ្ធ ការស៊ើបការណ៍ និងការជ្រែកចរាចរណ៍ មានវត្តមាននៅក្នុងបណ្តាញដែលបានសាកល្បងដែរឬអត់។ នៅពេលដែលទិន្នន័យនៃការវាស់វែងបណ្តាញត្រូវបានប្រមូលពីការធ្វើតេស្តទាំងនេះ

ទិន្នន័យត្រូវបានដំណើរការ និងវិភាគជាបន្តបន្ទាប់ដោយផ្អែកលើសំណុំវិធីសាស្រ្តស្វ័យពិសោធន៍សម្រាប់ការរាវរកឱ្យឃើញការចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ិនធឺណិត និងការជ្រែកចរាចរណ៍។

រយៈពេលសាកល្បងសម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះបានចាប់ផ្តើមពីខែ មករា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២

លទ្ធផលរកឃើញ

ការធ្វើតេស្តវិបសៃ

OONI បានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់វិបសៃជា៣២ ប្រភេទផ្សេងៗគ្នា សម្រាប់ការឃ្លាំមើលការចាប់ពិរុទ្ធលើអ៊ិនធឺណិត។

រហូតដល់ចុងខែមិថុនា វិបសៃចំនួន១៧៣០ (វិបសៃអន្តរជាតិ និងវិបសៃអន្តរជាតិ) មកពីប្រភេទផ្សេងៗគ្នាមានឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីតេស្តរបស់ Citizen Lab និងវាយបញ្ចូលឈ្មោះវិបសៃប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងឧបករណ៍ OONI ដោយផ្ទាល់សម្រាប់ការពិនិត្យតាមដានភាពងាយស្រួលនៃវិបសៃនៅក្នុងបណ្តាញកម្ពុជាដោយដោយប្រើឧបករណ៍ OONI ដែលកំពុងដំណើរការ។ ប្រភេទវិបសៃត្រូវបានដាក់ជាក្រុម៖ រដ្ឋាភិបាល សេដ្ឋកិច្ច ការចែករំលែកឯកសារ អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ព័ត៌មាន បណ្តាញសង្គម សិទ្ធិមនុស្ស។ល។ ក្រាហ្វិកខាងក្រោមបង្ហាញពីចំនួនគេហទំព័រតាមប្រភេទវិបសៃ។

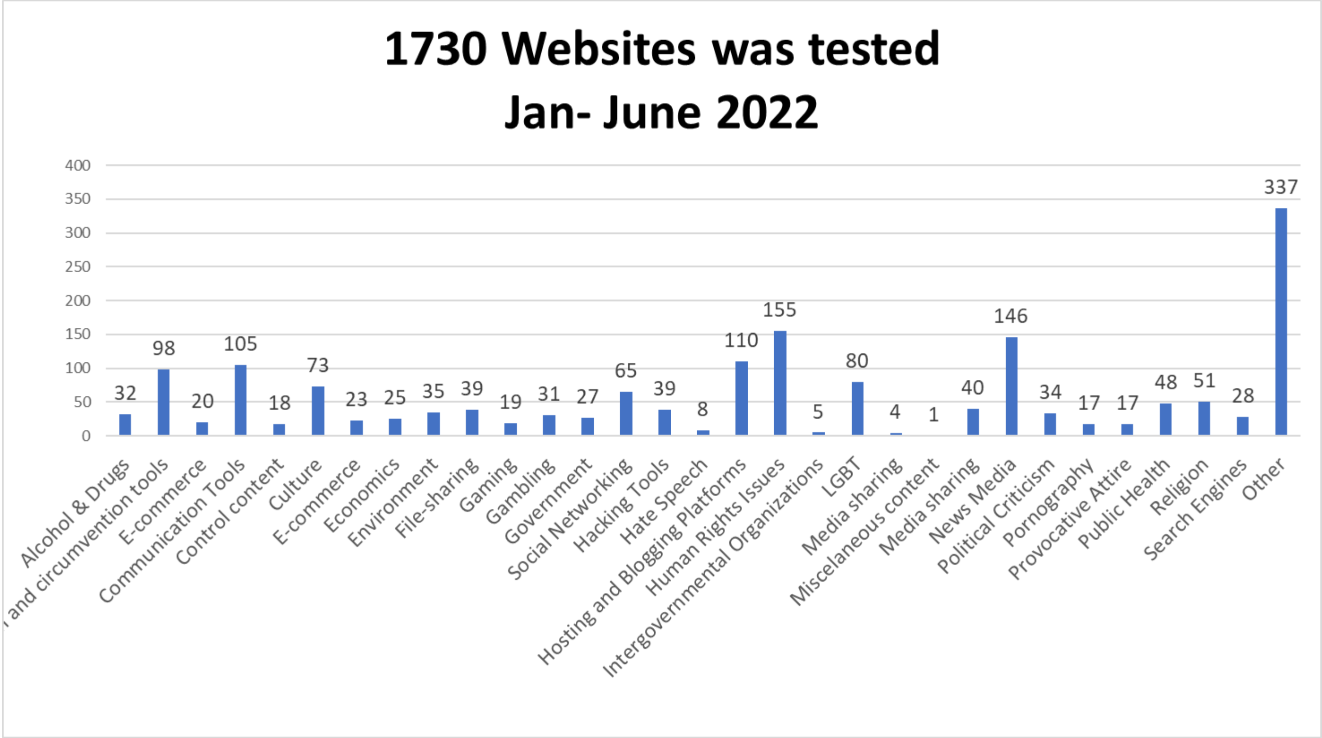

ដូចបានបង្ហាញនៅក្នុងតារាងខាងក្រោម OONI Probe បានបង្ហាញថា ការធ្វើតេស្ដនេះបានដំណើរការការវាស់វែងចំនួន២៨៩.៣៥៧ ក្នុងអំឡុងពេលរាយការណ៍។ ក្នុងចំណោមការវាស់វែងទាំងនោះ មានការវាស់វែងចំនួន៩៦.៤២% ស្មើនឹង២៧៨.៩៨៥ ត្រូវបានដំណើរការដោយជោគជ័យ ដោយទទួលបានលទ្ធផលជាវិជ្ជមាន ដែលបង្ហាញថា ពុំមានការបិទខ្ទប់ ឬការហែកចូលទេ និងមានការរាប់ឃើញថា ការវាស់វែងចនួន ០.៧១% ស្មើនឹង២០៦៧ ដំណើរការមិនជោគជ័យ។ ការវាស់វែងដែលនៅសល់ចំនួន២.៨៧% ឬស្មើនឹង ៨៣០៥ ត្រូវបានកត់ត្រាជាការរាប់មិនប្រក្រតី។ ក្រាហ្វ និងទិន្នន័យខាងក្រោមគឺជាប្រវែងនៃការវាស់វែង និងលទ្ធផលចរាចរណ៍ចាប់ពីខែមករា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២។

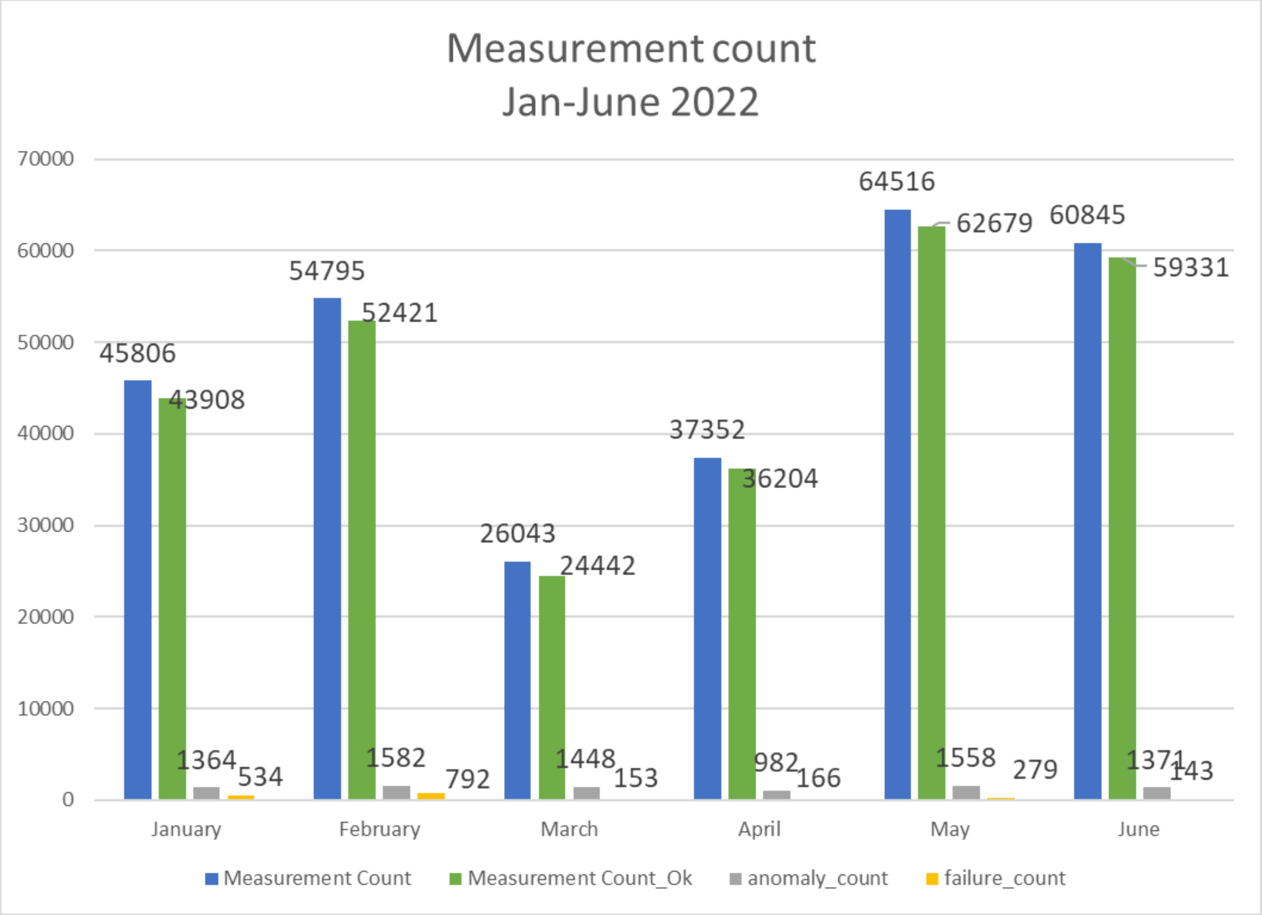

ការរាប់វង្វាស់ពីការដំណើរការ OONI				
ខែ	ការរាប់វង្វាស់	ការរាប់ដែលល្អ	ការរាប់ដែលមិនប្រក្រតី	ការរាប់ដែលបរាជ័យ
មករា	៤៥៨០៦	៤៣៩០៨	១៣៦៤	៥៣៤
កុម្ភៈ	៥៤៧៩៥	៥២៤២១	១៥៨២	៧៩២
មីនា	២៦០៤៣	២៤៤៤២	១៤៤៨	១៥៣
មេសា	៣៧៣៥២	៣៦២០៤	៩៨២	១៦៦
ឧសភា	៦៤៥១៦	៦២៦៧៩	១៥៥៨	២៧៩

មិថុនា	៦០៨៤៥	៥៩៣៣១	១៣៧១	១៤៣
សរុប	២៨៩៣៥៧	២៧៨៩៨៥	៨៣០៥	២០៦៧
សរុប (%)	**១00%**	**៩៦.៤២%**	**២.៨៧%**	**0.៧១%**

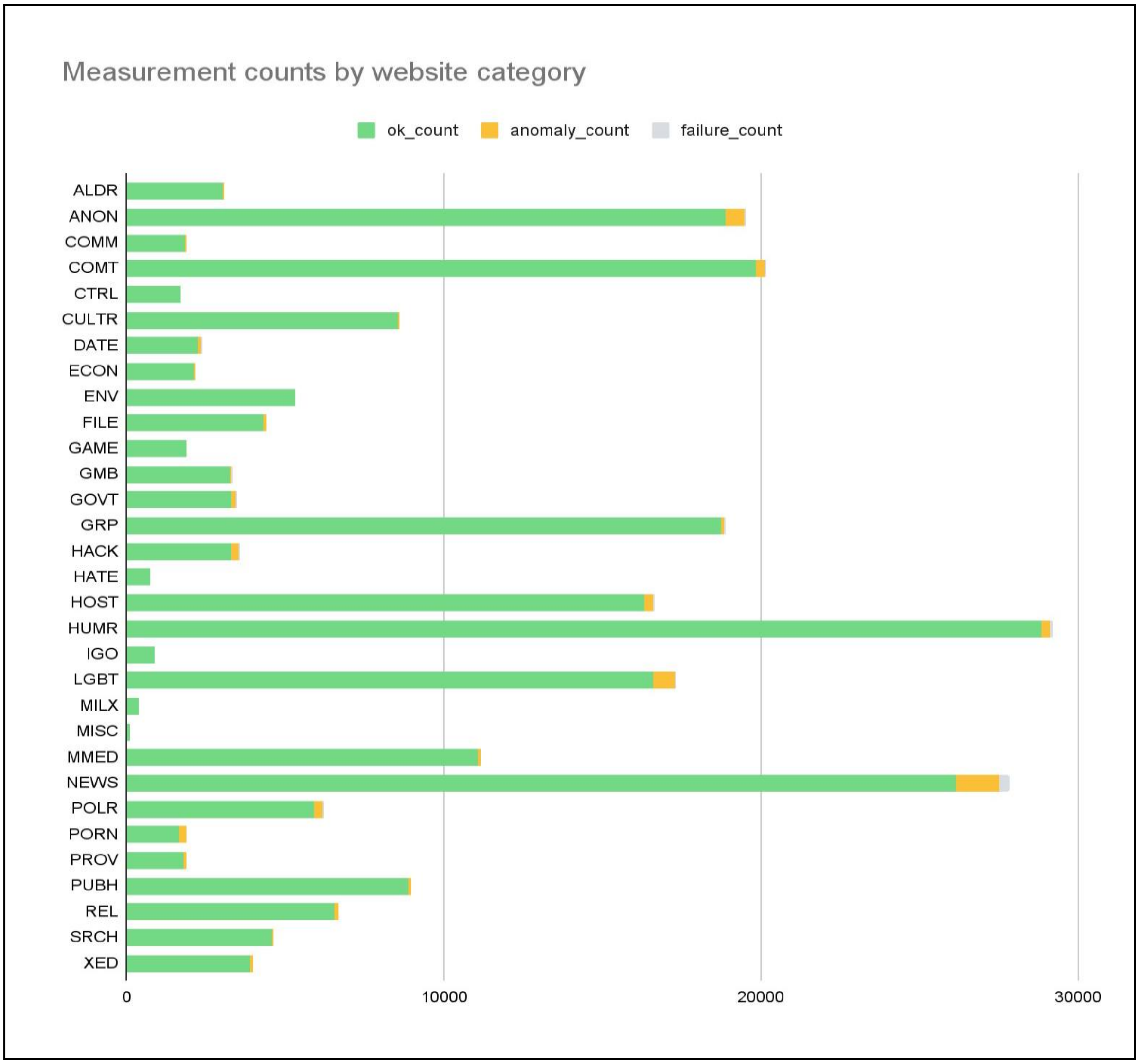

ជាផ្នែកមួយនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ផ្ទាស់បណ្ដាញត្រូវបានប្រមូលតាមរយៈតេស្តសុហ្វវែរ OONI Probe ដោយរយៈពេលនៃការធ្វើតេស្ត គិតចាប់ពីខែមករា ដល់ខែមិថុនា។ លទ្ធផលបានបង្ហាញថា ULRs/វ៉ិបសៃ

ចំនួន៤៣ ក្នុងចំណោម ULRs/វ៉ិបសៃចំនួន១៧៣០ ត្រូវបានបិទខ្ទប់ ឬហែកចូល។ ក្រៅពីនេះ លទ្ធផលនៃការវិភាគតាមបែបវិធីសាស្ត្រស្វ័យពិសោធន៍បានរាយការណ៍ថា គេហទំព័រចំនួន៤៣ ត្រូវបានបិទខ្ទប់ដោយការអុកឡុកពីសំណាក់ DNS តាមរយៈការបង្វែរទិសទៅកាន់អាសយដ្ឋាន IPចំនួន២៖ ['10.10.10.1'] និង ['36.37.242.94']។

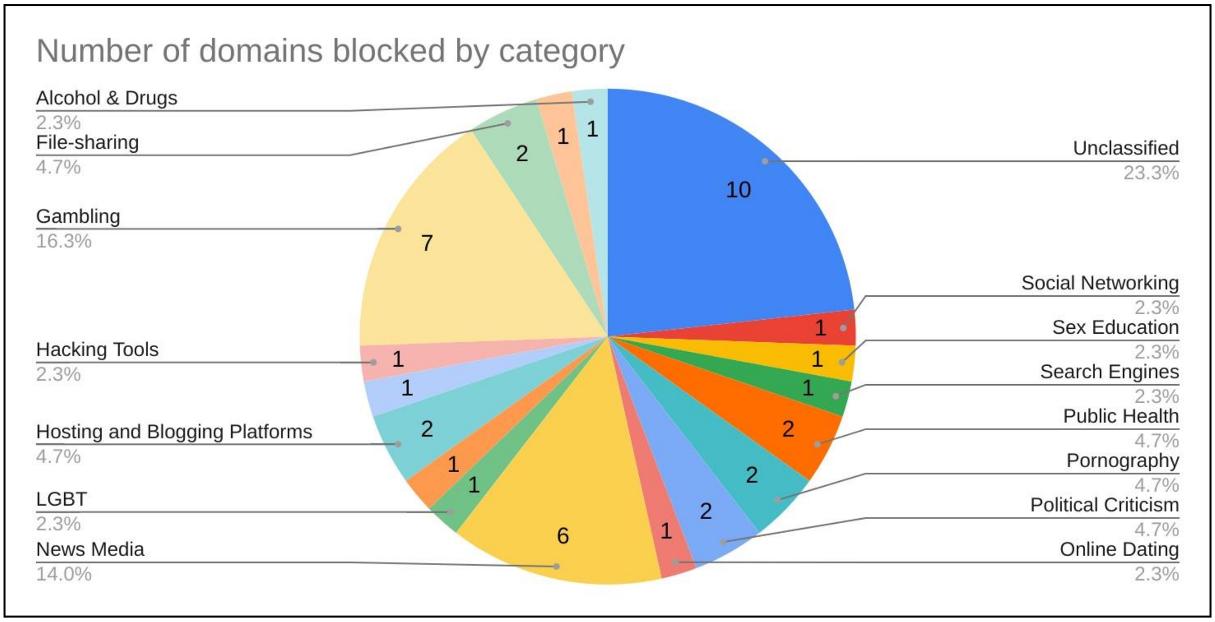

តារាងខាងក្រោមបង្ហាញលម្អិតអំពីវ៉ិបសៃ ដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់តាមរយៈវិធីសាស្ត្របិទ DNS ដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត៖

Domain	Website category
www.cannabis.info *	គ្រឿងស្រវឹង និងគ្រឿងញៀន
guardster.com	ឧបករណ៍អនាមិក និងឧបករណ៍បញ្ចៀស
adultfriendfinder.com	ការស្វែងរកដៃគូស្នេហាតាមអនឡាញ
www.appzplanet.com	ការចែករំលែកសំណុំឯកសារ
www.serials.ws	ការចែករំលែកសំណុំឯកសារ

www.888casino.com	ល្បែងស៊ីសង
www.carnivalcasino.com	ល្បែងស៊ីសង
www.casino.com	ល្បែងស៊ីសង
www.casinotropez.com	ល្បែងស៊ីសង
www.europacasino.com	ល្បែងស៊ីសង
www.partypoker.com	ល្បែងស៊ីសង
www.sportsinteraction.com *	ល្បែងស៊ីសង

Domain	Website category
www.ebuddy.com *	បណ្ដាញសង្គម
www.blackhat.be	ឧបករណ៍ហែកចូល
www.nazi-lauck-nsdapao.com	រិះគន់
pingomatic.com	Hosting and Blogging Platforms
technorati.com	វេទិការផ្សព្វផ្សាយបញ្ចេញមតិ
www.hrcr.org *	បញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស
www.samesexmarriage.ca	ស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា

www.almanar.com.lb	សារព័ត៌មាន
www.phnompenhpost.com	សារព័ត៌មាន
khmer.cambodiadaily.com	សារព័ត៌មាន
stubes.info *	សារព័ត៌មាន
www.kirivong.com *	សារព័ត៌មាន
www.ruf-ch.org *	សារព័ត៌មាន
dailystormer.name	ការរិះគន់នយោបាយ
www.cnrp7.org *	ការរិះគន់នយោបាយ
alt.com	អាសអាភាស
www.wetplace.com	អាសអាភាស
apps.crowdtangle.com	សុខភាពសាធារណៈ
coronavirus-map.com *	សុខភាពសាធារណៈ
www.mamma.com	ក្បាលម៉ាស៊ីនស្វែងរក

www.teenhealthfx.com	ការអប់រំផ្លូវភេទ
mixi.jp	ផ្សេងៗ
secure.friendfinder.com	ផ្សេងៗ
www.anonymizer.com	ផ្សេងៗ
www.rotten.com *	ផ្សេងៗ
anonnews.org *	ផ្សេងៗ
moqavemat.ir *	ផ្សេងៗ
veracrypt.codeplex.com *	ផ្សេងៗ
www.fring.com *	ផ្សេងៗ
www.pokerroom.com *	ផ្សេងៗ
www.volcanomail.com *	ផ្សេងៗ

ចំនួន២ www.cnrp7.org និង www.hrcr.orgក្នុងចំណោមវិបសៃ៤៣ត្រូវបានចាប់ពិរុទ្ធដោយវិធីសាស្ត្រប្រើប្រាស់បិទDNS ដោយបង្វៀងទៅតាមច្រកអាស្រ័យដ្ឋាន IP Address 36.37.242.94 ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយក្រុមហុនផ្តល់សេវាកម្មអ៊ិនធឺណិតវៀតថែល(Viettel ISP)

ជាវិបសៃរបស់គណះបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលបច្ចុប្បន្នត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាគណះបក្សភ្លើងទៀនជាគណះប្រឆាំងនិងគណះបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និង វិបសៃសិទ្ធមនុស្សនិងសិទ្ធរដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនមានការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ត្រូវបានបិទដោយ DNS របស់វិបសៃពីរនេះ និង ត្រូវបានបញ្ចូលខុសផ្លូវទៅកាន់អាស្រ័យដ្ឋាន IP Address 36.37.242.94 ដោយក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណែតវៀតថែល។

ក្នុងកំឡុងពេលនេះវិសាយទាំងពីនេះមិនត្រូវបានចូលមើល និង វិបសៃគណះបក្សភ្លើងទៀនមិនបានសាកល្បងធ្វើតេស្តតាមរយះតំណើរការរបស់OONI Probe Tools ផងដែរ។

ការផ្ញើសារផ្លាមៗ

លទ្ធផលរបាយការណ៍មកពីដំណើររបស់OONI Probe Tools ចាប់ពីខែមករាហូតដល់មិថុនាបានតំណើរវាស់វែង ២៩៧៦ដង ទៅលើFacebook ២៩៧៧ទៅលើTelegram ២៩៦៥ទៅលើ WhatAPP និង ២៩៥៩ទៅលើ Signal បានបង្ហាញថាវេទិការផ្ញើសារទាំងនេះមិនត្រូវបានបិទ។

វិបសៃ	ការរាប់វង្វាស់	ការរាប់ដែលល្អ	ការរាប់មិនតំណើរការ	ការរាប់ដែលមិនប្រក្រតី	ការរាប់ដែលបរាជ័យ
Facebook	2967	2961	0	6	0
Telegram	2977	2950	0	27	0
WhatApp	2965	2941	0	24	0
Signal	2959	2946	0	13	0

កម្មវិធីបញ្ចៀស

លទ្ធផលរបាយការណ៍មកពីដំណើររបស់OONI Probe Tools និងរបាយការណ៍លទ្ធផលលំអិតបានបង្ហាញថា កម្មវិធីបញ្ចៀសមិនត្រូវបានបិទ។

កម្មវិធីបញ្ចៀស	ការរាប់វង្វាស់	ការរាប់ដែលល្អ	ការរាប់ដែលមិនប្រក្រតី	ការរាប់ដែលបរាជ័យ
PSIPHON	2987	2946	41	0
Tor	37	33	4	0
Tor Snowflake	20	18	2	0

ការសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

វ៉ិបសៃព័ត៌មាន និងវ៉ិបសៃផ្សេងទៀតត្រូវបានបិទខ្ទប់តាមកាលកំណត់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាពិសេសវ៉ិបសៃដែលផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដែលអាចយល់ឃើញថាជាការគំរាមកំហែងដល់រដ្ឋាភិបាលដែលកំពុងកាន់អំណាច។ ករណីមួយចំនួននៃការចាប់ពិរុទ្ធ និងការស៊ើបការណ៍លើអ៊ិនធឺណិតត្រូវបានរាយការណ៍នៅក្នុងកម្ពុជា ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ។ នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ទី២៧ និង២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ គិតចាប់ពីខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២២ វ៉ិបសៃជាង១០០ត្រូវបានបិទខ្ទប់ដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ករណីភាគច្រើនបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលនៃការរំលាយគណបក្សប្រឆាំង គឺគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៧ ការបោះឆ្នោតជាតិឆ្នាំ២០១៨ និងយុទ្ធនាការរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការបិទល្បែងស៊ីសងតាមអនឡាញ និងល្បែងឆ្នោតខុសច្បាប់នៅក្នុងឆ្នាំ២០២១ និង២០២២។ ការបិទខ្ទប់ទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិតតាមការបញ្ជាពីអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាល។

សេរីភាពសារព័ត៌មាន និងសេរីភាពអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជាកំពុងរងការគំរាមកំហែងកាន់តែខ្លាំង។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០២ កម្ពុជាត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាប្រទេស "មិនសេរី"។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មិនហ៊ានបញ្ចេញទស្សនៈ ឬមតិតាមអនឡាញ ជាពិសេសអ្នកដែលរិះគន់រដ្ឋាភិបាល។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់ច្បាប់ និងលិខិតគតិយុត្តជាធរមាន ហើយបានបង្កើតច្បាប់ថ្មី ដើម្បីបង្កើនការជ្រៀតជ្រែក។ ការចាប់ពិរុទ្ធបានកើនឡើងយ៉ាងគំហុកនៅកម្ពុជាក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា។ ការដាក់ចេញដោយបង្ខំ នូវវិធានការផ្លូវច្បាប់ និងមិនមែនផ្លូវច្បាប់ដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រឆាំងនឹងក្រុម ឬបុគ្គលដែលបានកំណត់ជាគោលដៅ បានរឹតត្បិតជាអវិជ្ជមានលើការអនុវត្តសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពអ៊ិនធឺណិត។ ទិន្នន័យរបស់ OONI បានបញ្ជាក់អះអាងពីវ៉ិបសៃចំនួន៤៣ ដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់យ៉ាងតឹងរឹង ហើយវ៉ិបសៃទាំង៤៣ត្រូវបានចាប់ពិរុទ្ធដោយ DNS ដែលភាគច្រើនដោយក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត វៀតថែល (ខេមបូឌា) ភីធីអ៊ី.អិលធីឌី (AS38623) និង S.I Group (AS38623)។ ក្នុងចំណោមវ៉ិបសៃទាំងនេះ វ៉ិបសៃអន្តររដ្ឋាភិបាល ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងចែករំលែកសំណុំឯកសារ បានទទួលរងការវាយប្រហារ។ កត្តានេះបន្តបង្កការព្រួយបារម្ភ និងការព្រមានកាន់តែខ្លាំងអំពីសេរីភាពសារព័ត៌មាន សេរីភាពអ៊ិនធឺណិត និងការចាប់ពិរុទ្ធនៅកម្ពុជា។

ផ្អែកលើការវិភាគ និងលទ្ធផលរកឃើញនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ យើងសូមបញ្ជាក់ជាថ្មីលើការថ្កោលទោសដែលធ្វើឡើងដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា។ ដូច្នេះ យើងសូមផ្តល់អនុសាសន៍ ឱ្យរដ្ឋពិនិត្យ និងកែសម្រួលច្បាប់បច្ចុប្បន្ន និងនីតិកម្មដែលមិនទាន់បញ្ចប់ រួមទាំងអនុក្រឹត្យស្តីពីច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតជាតិ និងវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មាន និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ិនធឺណិត និងច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន ដើម្បីបញ្ចៀសការប្រើប្រាស់

ពាក្យពេចន៍មិនច្បាស់លាស់ និងការរឹតត្បិតដែលទូលំទូលាយពេក។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបានផ្តល់អនុសាសន៍បន្ថែមទៀត ឱ្យរដ្ឋជានាថា នៅក្នុងការតាក់តែង និងការអនុវត្តច្បាប់របស់ខ្លួន រួមទាំងអនុក្រឹត្យរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ការរឹតត្បិតលើការអនុវត្តសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ និងការបង្កើតអង្គការ/សមាគម ត្រូវអនុលោមតាមការតម្រូវដ៏តឹងរឹងនៃមាត្រា១៩ (៣) និង២២ នៃកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ។

ចូលរួមចំណែកក្នុងការសិក្សា

មានវិធីជាច្រើនបានរួមចំណែកដល់ការវាស់វែងក្នុងកម្មវីធី OONI

- ការតាមដាន៖ អ្នកអាចតាមដានដោយប្រើកម្មវិធីទៅតាមប្រភេទទូរស័ព្ទ (Android និង ISO) កុំព្យូទ័រ និង CLI របស់កម្មវិធី Linux។ការធ្វើតេសអាចប្រើរបៀបច្រោះវ៉ិបសៃមួយចំនួនត្រូវបានផ្ទុកនៅក្នុងតារាងធ្វើតេស្ត(Citizen Lab List) រឺ អាចកំណត់វ៉ិបសៃជាក់លាក់ណាមួយ។
- ការចូលរួមទៅលើតារាងតេស្ត៖ អ្នកអាចចូលរួមទៅលើតារាងតេស្តនៅក្នុងGitHub រឺ OONI
- ការបកប្រែ OONI Probe ទៅភាសាជាតិ
- កាចូលរួមពិភាក្សាក្នុងក្រុមតាមរយះOONI's Slack Channel

ការទទួលស្គាល់

សូមអគុណចំពោះក្រុមការងារOONI ក្រុមអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត និងអ្នកដែលមិនបានស្គាល់ចំពោះការចូលរួមក្នុងរបាយការណ៍ចំពោះការធ្វើតេស្តលើOONI Probe។

ឧបសម្ពន្ធ័១៖ បទានុក្រម

DNS	DNS ត្រូវបានគេស្គាល់ថាប្រព័ន្ធ ឈ្មោះដែនមានតួនាទីបកប្រែឈ្មោះដែនទៅអាស្រ័យដ្ឋានអាយភី។ ដែនគឺជាឈ្មោះរបស់វ៉ិបសៃពេលបង្កើត និងអាចជ្រើសរើសពាក្យងាយស្រួលចាំ ។ឧទាហរណ៍៖ ឈ្មោះវ៉ិបសៃTwitter ត្រូវបានបង្កើតឈ្មោះដែនTwitter.com។ ទោះយ៉ាងណាតាមរយះអ៊ិនធឺណែតកុំព្យូទ័មិនអាចភ្ជាប់ទៅឈ្មោះដែនបានទេ ប៉ុន្តែអាចភ្ជាប់តាមរយះអាស្រ័យដ្ឋានអាយភី អាស្រ័យដ្ឋានឌីជីថលមានលក្ខណះដូចពិភពលោកជាក់ស្តែង យើងត្រូវការអាស្រ័យដ្ឋានផ្ទះ វាល្អជាងឈ្មោះរបស់ផ្ទះដើម្បីងាយស្រួលរក។ ប្រព័ន្ធឈ្មោះដែនគឺមានតួនាទីបកប្រែពីឈ្មោះដែន OONI.org ទៅអាស្រ័យដ្ឋានអាយភី ១០៤.១៩៨.១៤.៥២ ដែនត្រូវបានកំណត់អោយឈ្មោះដែននេះដូច្នេះកុំព្យូទ័រអាចបើដែននេះបាន។
HTTP	The Hypertext Transfer Protocol (HTTP) គឺជាពិធីការ (Protocol) ប្រើប្រាស់ទៅលើវ៉ិបសៃលើពិភពលោក(World Wide Web) ដើម្បី ផ្ទេរ ឬ ប្តូរទិន្នន័យ តាម អ៊ីនធឺណិត ។ The HTTP protocol ធ្វើការទំនាក់ទនងរវាងម៉ាស៊ីនកំពុងបម្រើ(client)និងម៉ាស៊ីនមេ(server). HTTPមានបន្ទុកក្នុងការនាំការស្នើរសុំពីម៉ាស៊ីនclient ទៅម៉ាស៊ីនServer និង ការឆ្លើយតបពីម៉ាស៊ីនServer មកម៉ាស៊ីនកុំព្យូទ័client វ៉ិបសៃទាំងអស់អាចនាំមុខដោយ HTTP (or HTTPS)ដូចជា http://example.com/ ។ ម៉ាស៊ីនកុំព្យូទ័រclient ធ្វើការស្នើរនិងទទួលបានឆ្លើយតបពី ម៉ាស៊ីនServer បន្ទាប់មកទៀតអាចបើកមើលអត្ថបទរបស់វ៉ិបសៃបាន

	ដែលកំពុងស្ថិតក្នុងម៉ាស៊ីនServer។ ការពញ្ជូនទិន្នន័យនៅលើProtocol HTTP មិនត្រូវបានបំលែងកូដទេ។
heuristics	Heuristics ពត៌មានលំអិតពន្យល់បន្ថែមពីព៌តមានបង្ហាញដោយស្វ័យប្រវត្តិពីការបិទវ៉ិបសៃពីOONI Probe។
ISP	Internet Service Provider (ISP) គឺជាស្ថាប័ន្ធដែលផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណេត។ ISPs អាចជាកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ ពាណិជ្ជកម្ម សហគមន៍មិនរកប្រាក់ចំណេញ ឬជាកម្មសិទ្ធិឯកជន។ ស្ថាប័ន្ធដែលផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណេតមានដូចជា Vodafone, AT&T, Airtel, and MTN
Middle boxes	ប្រអប់កណ្តាលគឺជាឧបករណ៍បណ្តាញកុំព្យូទ័រដែលផ្លាស់ប្តូរ, ការត្រួតពិនិត្យ, តម្រង ឬបើមិនដូច្នេះទេគ្រប់គ្រងចរាចរណ៍សម្រាប់គោលបំណងផ្សេងទៀតជាងកញ្ចប់បញ្ជូនទៅមុខ.
	ជាស្ថាប័ន្ធដែលផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណេតជាច្រើននៅលើពិភពលោកប្រើប្រាស់ Middleboxes ដើម្បីបង្កើនល្បឿនដែល ធ្វើអោយអ្នកប្រើចូលទៅកាន់វ៉ិបសៃបានលឿននិងចំនួននៃគោលបំណងបណ្តាញដទៃទៀត ពេលខ្លះ middleboxes ត្រូវបានប្រើដើម្បីត្រួតពិនិត្យអ៊ិនធឺណិតនិងការឃ្លាំមើល កម្មវីធី OONI Probeត្រូវបានរួមបញ្ចូលនូវការវាស់វែងបណ្តាញ និង កត់សំគាល់វត្តមានMiddleboxes។

TCP	Transmission Control Protocol (TCP)គឺជាProtocol មួយដែលមានតំណើរការរនៅលើអ៊ិនធឺណែត។ ដើម្បីភ្ជាប់ទៅកាន់វ៉ិបសៃ កុំព្យូទ័រត្រូវភ្ជាប់បណ្តាញទៅកាន់TCP បន្ទាប់មកទៅកាន់អាស្រ័យដ្ឋានអាយភី។ TCPធ្វើការនៅលើអ៊ិនធឺណែត Protocol ដើម្បីស្វែងរកអាស្រ័យដ្ឋានអាយភី នៅពេលតំណើរនៅលើ TCP protocol យើងប្រើប្រាស់IPនិងការប្រៀបធៀបផតដែលមានលក្ខះដូចជា10.20.1.1:8080។ ភាពខុសគ្នាសំខាន់រវាង TCP and UDP (Protocol សំខាន់មួយទៀត) គឺថាTCPមានការតភ្ជាប់បណ្តាញនិងបង្កើតអោយអាចទុកចិត្តបាននៅក្នុងការបញ្ជូន។
TLS	Transport Layer Security (TLS) – គឺសំដៅទៅលើ "SSL" – ជា cryptographic protocol ដែលអាចធានាសុវត្ថិភាពគឺ បំលែងកូដពេលបញ្ជូនពីកំព្យូទ័រទៅកាន់អ៊ិនធឺណែត។ ពេលអ្នកភ្ជាប់ទៅកាន់វ៉ិបសៃ តាមរយះTLS អាស្រ័យដ្ឋានរបស់វ៉ិបសៃត្រូវភ្ជាប់ជាមួយ HTTPS ជំនួសអោយ HTTP (ដូចជា https://www.facebook.com/)

បទានុក្រមចំណេះដឹងបន្ថែមទៅលើOONI ចូលទៅកាន់គេហទំព័រ https://ooni.org/support/glossary/.

ឧបសម្ព័ន្ធ II៖ វិធីសាស្ត្រ

ទិន្នន័យ

ទិន្នន័យលំអិតសំរាប់ការបង្កើតរបាយការណ៍ និងអាចទាញបានតាមរយះ

https://github.com/Sinar/imap-data whereas aggregated data can be downloaded from OONI Explorer

គ្របដណ្តប់

បាយការណ៍ប្រទេសស្តីពីការចាប់ពិរុទ្ធការបោះពុម្ពផ្សាយលើអ៊ិនធឺណិតបង្ហាញអំពីការវាស់វែងទៅលើបណ្តាញតាមរយះការឃ្លាំមើលដោយបើកចំហចំពោះការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ (OONI)របស់កម្មវិធី OONI Probe Tools ដែលអាចបង្ហាញពីការបិទ រិបសៃ កម្មវិធីសារទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងឆាប់រហ័ស ឧបករណ៍បញ្ចៀស និង ការ បន្លំ បណ្តាញ។ ការរកឃើញផ្តោទៅលើវែបសាយ កម្មវិធីសារទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងឆាប់រហ័ស ឧបករណ៍បញ្ចៀស បញ្ជាក់ថាបានបិទ លេខប្រព័ន្ធស្វ័យប្រវត្តិ (ASN) បង្ហាញពីការពិរុទ្ធ និងវិធីសាស្ត្រពីការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ។របាយការណ៍បង្ហាញពីរបាយការណ៍ នេះ ក៏ ផ្តល់ នូវ បរិបទសារតារទេសភាពបណ្តាញជាមួយនិងច្បាប់ថ្មីៗ បញ្ហាសង្គមនិងនយោបាយ ព្រឹត្តិការណ៍ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការនៃភាពពិរុទ្ធអ៊ិនធឺណេត។

ទាក់ទងនឹងពេលវេលា របាយការណ៍ពីការចាប់ពិរុទ្ធអ៊ិនធឺណេតលើកទី១ត្រូវបានកំណត់រយះពេលប្រាំមួយខែពីខែមករាដល់ខែមិថុនាឆ្នាំ២០២២ ។ ប្រទេស ដែលបានពិភាក្សាពីរបាយការណ៍នេះមានដូចជា Cambodia, Hong Kong, Indonesia, Malaysia, Myanmar, Philippines, Thailand, and Viet Nam។ប្រទេស Indiaនិងធ្វើរបាយការណ៍នូវឆ្នាំក្រោយ។

របៀបប្រមូលការវាស់បណ្តាញ

ការវាស់បណ្តាញត្រូវបានប្រមូលតាមរយះកម្មវិធីOONI Probe ជាកម្មវិធីមិនគិតលុយដែលបង្កើតឡើងដោយក្រុមតាមដានដោយបើកចំហចំពោះការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ(OONI)។ការសិក្សាតំណើរការធ្វើតេស្ត OONI Probe ចូលមើលគេហទំព័រ https://ooni.org/nettest/

អ្នកស្រាវជ្រាវប្រចាំប្រទេសក្នុងការសង្កេតមើលអ៊ិនធឺណេត និងក្រុមស្ម័គ្រចិត្តបានធ្វើដំណើរការលើកម្មវិធី OONI Probe ដើម្បីត្រួតពិនិត្យមើលការចូលកាន់ទៅលើវ៉ិបសៃដែលបានដាក់ក្នុងតារាងការធ្វើតេស្តវ៉ិបសៃ។អ្នកស្រាវជ្រាវប្រចាំប្រទេសក្នុងការសង្កេតមើលអ៊ិនធឺណេតបានយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពទៅលើវ៉ិបសៃក្នុងតារាងធ្វើតេស្តនិងអត្ថបទនៅក្នុងវ៉ិបសៃ ត្រូវបានដាក់តាមក្រុមដោយមានការចូលរួមពីក្រុមការងារនៅក្នុងតំបន់និងដៃគូបណ្តាញសិទ្ធឌីជីថល។យើងទទួលយកវិធីសាស្រ្តដែលបានធ្វើឡើងដោយ Netalitica ក្នុងការពិនិត្យមើលបញ្ជីតេស្តជាក់លាក់របស់ប្រទេស។

តើការវាស់វែងបណ្តាញត្រូវបានវិភាគយ៉ាងដូចម្តេច?

OONI ដំណើរការទៅលើក្រុមទិន្នន័យ តាមរយៈលំហូរទិន្នន័យដូចខាងក្រោម។

លេខកូដប្រទេស

តាមលំនាំដើម ដំណើរការOONI Probeក្នុងការធ្វើតេស្ត ប្រមូលលេខកូដប្រទេសដោយស្វ័យប្រវត្តិផ្អែកលើអាសយដ្ឋាន IP របស់អ្នកប្រើតាមរយៈមូលដ្ឋានប្រព័ន្ធទិន្នន័យ ASN និង MaxMind GeoIP ។

លេខប្រព័ន្ធស្វយ័ត(ASN)

តាមលំនាំដើម OONI ប្រមូលលេខប្រព័ន្ធស្វយ័ត (ASN)របស់បណ្តាញកំពង់ប្រើ ដើម្បីដំណើរការកម្មវិធីOONI Probe ដោយស្គាល់ថាជាអ្នកផ្តល់សេវាកម្មអ៊ិនធឺណេតដល់អ្នកប្រើប្រាស់។

កាលបរិច្ឆេទនិងពេលវេលានៃការវាស់វែង

តាមលំនាំដើម OONI ប្រមូលពេលវេលា និងកាលបរិច្ឆេទនៃពេលធ្វើតេស្ត ដើម្បីវាយតម្លៃនៅពេលដែលមានការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញកើតឡើង និងអនុញ្ញាតឱ្យមានការប្រៀបធៀបតាមពេលវេលា។UTC ត្រូវបានប្រើជាតំបន់ពេលវេលាស្តង់ដារនៅក្នុងព័ត៌មានពេលវេលា និងកាលបរិច្ឆេទ។ លើសពីនេះ តារាងដែលបានបង្កើតនៅលើ OONI MAT នឹងមិនរាប់បញ្ចូលការវាស់វែងនៅថ្ងៃចុងក្រោយ ។

ប្ក័ ៤ ៨ញ៥ ។ ១៦

វ៉ិបសៃចំនួន ៣១ក្រុម គឺផ្អែកលើបញ្ជីតេស្ត Citizenlabhttps://github.com/citizenlab/test-lists ប៉ុន្តែ មិនមែន វ៉ិបសៃទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើតេស្តដោយOONIស្ថិតនៅក្នុងក្រុមនេះទេ វ៉ិបសៃខ្លះមិនត្រូវស្ថិតក្នុងក្រុម។

លេខរៀង	ការពិពណ៌នាក្រុម	កូដ	ការពិពណ៌នា
១	ស្រានិងគ្រឿងស្រវឹង	ALDR	វ៉ិបសៃដែលផ្ដោតលើការប្រើប្រាស់ គ្រឿងបរិក្ខារ និងការលក់គ្រឿងញៀន និងគ្រឿងស្រវឹង ដោយមិនគោរពច្បាប់ក្នុងស្រុក។
២	សាសនា	REL	វ៉ិបសៃផ្ដោតលើការពិភាក្សាអំពីបញ្ហាសាសនា ទាំងការគាំទ្រ និងការរិះគន់ ក៏ដូចជាការពិភាក្សាអំពីក្រុមសាសនាភាគតិច។
៣	អាសអាភាស	PORN	រូបអាសអាភាសទាំងស្រុងរឺចំណែកណាមួយ
៤	ការស្លៀកពាក់បង្កហេតុ	PROV	វ៉ិបសៃដែលបង្ហាញការស្លៀកពាក់បង្កហេតុ និងបង្ហាញពីស្រ្តីក្នុងលក្ខណៈផ្លូវភេទ ដោយស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ស៊ិចស៊ី។
៥	ការរិះគន់នយោបាយ	POLR	ខ្លឹមសារដែលផ្ដល់នូវទស្សនៈនយោបាយសំខាន់ៗ។ រួមបញ្ចូលអ្នកនិពន្ធរិះគន់ និងអ្នកសរសេរប្លុក ក៏ដូចជាអង្គការនយោបាយប្រឆាំង។ រួមបញ្ចូលខ្លឹមសារគាំទ្រលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ខ្លឹមសារ

			ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ក៏ដូចជាខ្លឹមសារដែលអំពាវនាវឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរភាពជាអ្នកដឹកនាំ បញ្ហាអភិបាលកិច្ច កំណែទម្រង់ច្បាប់។ ល។.
៦	បញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស	HUMR	វ៉ិបសៃដែលផ្តោតដល់ការពិភាក្សាអំពីបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗ។ រួមបញ្ចូលសិទ្ធិស្ត្រី និងសិទ្ធិរបស់ជនជាតិភាគតិច។
៧	បរិស្ថាន	ENV	ការបំពុល សន្ធិសញ្ញាបរិស្ថានអន្តរជាតិ ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ យុត្តិធម៌បរិស្ថាន គ្រោះមហន្តរាយ។ល។
៨	ភេរវករ និងពួកសកម្មប្រយុទ្ធ	MILX	វ៉ិបសៃផ្សព្វផ្សាយភេរវកម្ម ចលនាសកម្មប្រយុទ្ធហិង្សា ឬបំបែកខ្លួន។
៩	ការនិយាយដោយស្អប់	HATE	វ៉ិបសៃផ្សព្វផ្សាយភេរវកម្ម ចលនាសកម្មប្រយុទ្ធហិង្សា ឬបំបែកខ្លួន។

១០	សារព័ត៌មាន	NEWS	ប្រភេទនេះរួមមានបណ្តាញព័ត៌មានសំខាន់ៗ (BBC, CNN ។ល។) ក៏ដូចជាបណ្តាញព័ត៌មានក្នុងតំបន់ និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ។
១១	ការអប់រំផ្លូវភេទ	XED	រួមបញ្ចូលការពន្យារកំណើត ការមិនអើពើ ការឆ្លងជំងឺកាមរោគ សុខភាពផ្លូវភេទ ការមានផ្ទៃពោះក្នុងវ័យជំទង់ ការការពារការរំលោភ ការរំលូតកូន សិទ្ធិផ្លូវភេទ និងសេវាសុខភាពផ្លូវភេទ។
១២	សុខភាពសាធារណៈ	PUBH	មេរោគអេដស៍ ជំងឺSARS ជំងឺផ្តាសាយបក្សី មជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងជំងឺ អង្គការសុខភាពពិភពលោក ជាដើម។
១៣	ល្បែងស៊ីសង	GMB	គេហទំព័រលេងល្បែងអនឡាញ។ រួមបញ្ចូលហ្គេមកាស៊ីណូ ការភ្នាល់កីឡា។ល។.
១៤	អនាមិក និងឧបករណ៍បញ្ចៀស	ANON	គេហទំព័រដែលផ្តល់ឧបករណ៍សំរាប់សម្រាប់អនាមិក ការបញ្ចៀស សេវាប្រូកស៊ី និងការបំបែកកូដ។

១៥	កាលបរិច្ឆេតលើបណ្តាញ	DATE	កាណាត់ជួបតាមអ៊ីនធឺណិតដែលអាចប្រើបានជួបមនុស្ស បង្ហោះប្រវត្តិរូប ជជែក។ល។
១៦	បណ្តាញសង្គម	GRP	ឧបករណ៍ និងវេទិកាទំនាក់ទំនងសង្គម។
១៧	អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា	LGBT	ឧបករណ៍ និងវេទិកាទំនាក់ទំនងសង្គម។
១៨	ការចែករំលែកឯកសារ	FILE	វិបសៃនិងឧបករណ៍ដែលប្រើដើម្បីចែករំលែកឯកសារ ផ្ទុកឯកសារផ្អែកលើពពក ផ្ទុកឯកសារ torrents និងឧបករណ៍ចែករំលែកឯកសារ P2P ។
១៩	កម្មវិធីលួចចូល	HACK	វិបសៃបង្ហាញសុវត្ថិភាពកុំព្យូទ័រ រួមទាំងព័ត៌មាននិងឧបករណ៍។ រួមបញ្ចូលខ្លឹមសារភ្ជាប់ជាមួយមេរោគ និងមិនមានមេរោគ។

២០	កម្មវិធីទំនាក់ទំនង	COMT	វិបសៃនិងឧបករណ៍សម្រាប់ទំនាក់ទំនងបុគ្គលនិងក្រុម។ រួមបញ្ចូលទាំង webmail, VoIP, instant messaging, chat and mobile messaging applications។
២១	ការចែករំលែកប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ	MMED	វេទិកាចែករំលែកវីដេអូ អូឌីយ៉ូ ឬរូបថត។
២២	បង្ហោះ៖ និងប្លុកវេទិកា	HOST	សេវាកម្មបង្ហោះគេហទំព័រ ប្លុក និងវេទិកាផ្សព្វផ្សាយតាមអ៊ីនធឺណិតផ្សេងទៀត។
២៣	ម៉ាស៊ីនស្វែងរក	SRCH	ម៉ាស៊ីនស្វែងរក និងវិបផតថល។
២៤	ហ្គេម	GAME	ហ្គេមអនឡាញ និងវេទិកាហ្គេម ដោយមិនរាប់បញ្ចូលកន្លែងលេងល្បែង។

២៥	វប្បធម៌	CULTR	ខ្លឹមសារទាក់ទងនឹងការកម្សាន្ត ប្រវត្តិសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍ តន្ត្រី ភាពយន្ត សៀវភៅ កំប្លែង និង កំប្លែង
២៦	សេដ្ឋកិច្ច	ECON	ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចទូទៅ និងភាពក្រីក្រ ទាក់ទងនឹងប្រធានបទ ទីភ្នាក់ងារ និងឱកាសផ្ដល់មូលនិធិ
២៧	រដ្ឋាភិបាល	GOVT	គេហទំព័រគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល រួមទាំងគេហទំព័រយោធា។
២៨	ពាណិជ្ជកម្មអេឡិចត្រូនិក	COMM	គេហទំព័រនៃសេវាកម្មពាណិជ្ជកម្ម និងផលិតផល។
២៩	គ្រប់គ្រងមាតិកា	CTRL	ខ្លឹមសារស្លូតបូត ឬគ្មានកំហុសប្រើជាវត្ថុបញ្ជា។

៣០	អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល	IGO	គេហទំព័ររបស់អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល ដូចជាអង្គការសហប្រជាជាតិ។
៣១	ខ្លឹមសារផ្សេងៗ	MISC	គេហទំព័រដែលមិនសមនឹងប្រភេទណាមួយ (XXX អ្វីៗនៅទីនេះគួរតែត្រូវបានចាត់ថ្នាក់)

អាសយដ្ឋាន អាយភី និងព័ត៌មានផ្សេងទៀត

OONI មិនប្រមូល ឬរក្សាទុកអាសយដ្ឋាន IP របស់អ្នកប្រើប្រាស់ដោយចេតនាទេ ។OONI ចាត់វិធានការដើម្បីដកពួកវាចេញពីរង្វាស់ដែលប្រមូលបាន ដើម្បីការពារអ្នកប្រើប្រាស់របស់ខ្លួនពីហានិភ័យដែលអាចកើតមាន។ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ អាសយដ្ឋាន IP របស់អ្នកប្រើប្រាស់ និងព័ត៌មានដែលអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណផ្ទាល់ខ្លួនមួយចំនួនតូច ត្រូវបានប្រមូលដោយអចេតនា។ប្រសិនបើព័ត៌មានទាំងនោះត្រូវបានរួមបញ្ចូលនៅ HTTP ឬទិន្នន័យមេតាផ្សេងទៀតនៃការវាស់វែង។ ជាឧទាហរណ៍ វាអាចកើតឡើងប្រសិនបើវ៉ិបសៃដែលបានធ្វើតេស្តសាកល្បងរួមត្រូវបានដាក់បញ្ចូលបច្ចេកវិទ្យាតាមដាន ឬការកំណត់មាតិកាស្ថិតលើទីតាំងបណ្តាញរបស់អ្នកប្រើ។

ការវាស់វែងបណ្តាញ

ក្រុមនៃរង្វាស់បណ្តាញដែល OONI ប្រមូលគឺអាស្រ័យលើដំណើរការរបស់ក្រុមជាក់លាក់ណាមួយបានធ្វើតេស្ត និងបានបង្ហាញលទ្ធផលតាមរយះgit repository និងព័ត៌មានលម្អិតលើការវាស់វែងបណ្តាញដែលបានបង្ហាញតាមរយៈ OONI Explorer និង OONI's measurement API ។

ដើម្បីទាញយកទិន្នន័យពីការវាស់វែង OONIប្រតិបត្តិការទៅក្រុមទិន្នន័យមួយចំនួនដូចបង្ហាញខាងលើនិងផ្តល់ចំលើយនូវសំនួរដូចខាងក្រោម៖

- តើក្រុមមួយណាដែលOONIបានតេស្ត ?
- តើប្រទេសមួយណាដែលOONIបានតេស្ត ?
- តើបណ្តាញមួយណាដែលOONIបានតេស្ត ?
- តើនៅពេលណាដែលOONIបានតេស្ត ?
- តើប្រភេទបណ្តាញណាមួយត្រូវបានជ្រៀតជ្រែក ?
- តើប្រទេសមួយណាដែលត្រូវបានជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ ?
- តើបណ្តាញណាដែលត្រូវបានជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ ?
- តើនៅពេលណាបណ្តាញត្រូវបានជ្រៀតជ្រែក ?

ដើម្បីឆ្លើយសំណួរបែបនេះ OONIធ្វើតំណើរការទៅលើទិន្នន័យរង្វាស់បណ្តាញទៅលើចំនុចដូចខាងក្រោម៖

- កំណត់ការវាស់វែងទៅប្រទេសជាក់លាក់មួយ។
- ការបែងចែកការវាស់វែងដោយផ្អែកលើការធ្វើតេស្តជាក់លាក់ដែលត្រូវបានដំណើរការសម្រាប់ការប្រមូលពត៌មាន។
- ការបែងចែករវាងរង្វាស់ "ធម្មតា" និង "មិនធម្មតា" (ចុងក្រោយនេះបង្ហាញថាទម្រង់នៃការរំខានបណ្តាញទំនងជាមានវត្តមាន)។
- ការកំណត់អត្តសញ្ញាណក្រុមត្រូវបានជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញដោយផ្អែកលើសំណុំនៃសរីរវិទ្យាសម្រាប់ការជ្រៀតជ្រែក DNS ការទប់ស្កាត់ TCP/IP និងការទប់ស្កាត់ HTTP ។

- ការកំណត់ការបិទវ៉ិបសៃតាមរយៈការបង្ហាញលទ្ធផលលំអិតពីការបិទតាមរយៈ HTTP
- ការកំណត់វត្តមានរបស់ Middle boxes ជាមួយការតេស្តបណ្តាញ។

យោងតាម តំណើរការតេស្តOONI ទិន្នន័យភាពវិជ្ជមានមិនពិតអាចកើតឡើងដោយ ហេតុផលមួយចំនួន។ ប្រតិបត្តិការDNS របស់ក្រុមហ៊ុន Googleនិងក្រុមហ៊ុនសេវាអ៊ីធឺណេតក្រុងស្រុក ផ្តល់អាស្រ័យដ្ឋានអាយភី ដែលជិតក្នុងតំបន់របស់ពួកគេ។ ការប្រើប្រាស់ DNSនេះអាចផ្តល់ឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់នូវការចូលទៅកាន់គេហទំព័រកាន់តែលឿន។ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ភាពវិជ្ជមានមិនពិតអាចលេចឡើងនូវពេលធ្វើតេស្តវ៉ិបសៃមានអត្តបទខុសៗគ្នា ទៅតាមប្រទេស ដែលអ្នកប្រើប្រាស់កំពង់ភ្ជាប់ទៅកាន់ វ៉ិបសៃមិនបានទប់ស្កាត់ តែមិនអាចបើកបាន។

លើសពីនេះ ការវាស់វែងដែលបង្ហាញពីការទប់ស្កាត់ HTTP ឬ TCP/IP ពិតជាអាចបណ្តាលមកពី HTTP ឬ TCP/IP បរាជ័យបណ្តោះអាសន្ន ហើយប្រហែលជាមិនមែនជាសញ្ញានៃការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញទេ។ ដូច្នេះ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការសាកល្បងតេស្តម្តងហើយម្តងទៀតដើម្បីត្រួតពិនិត្យមើលទិន្នន័យមុនពេលឈានដល់ការសន្និដ្ឋានថាតើគេហទំព័រពិតជាត្រូវបានបិទឬអត់។

ដោយសារការបិទវ៉ិបសៃមានភាពខុសប្លែកគ្នាពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ ពីបណ្តាញមួយទៅបណ្តាញ វាពិតជាលំបាកណាស់ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណអោយពិតប្រាកដថាត្រឹមត្រូវ។ OONI ប្រើស៊េរីនៃ heuristics ដើម្បីព្យាយាមទស្សន៍ទាយថាតើទំព័រនៅក្នុងសំណួរខុសគ្នាពីការគ្រប់គ្រងដែលរំពឹងទុកឬអត់ ប៉ុន្តែការស៊ើបអង្កេតទាំងនេះជាញឹកញាប់អាចផ្តល់លទ្ធផលវិជ្ជមានមិនពិត។ សម្រាប់ហេតុផលនេះ OONI គ្រាន់តែនិយាយថាមានការបញ្ជាក់នៃការទប់ស្កាត់នៅពេលដែលទំព័រប្លុកត្រូវបានរកឃើញ។

ពេលប្រមូលការវាស់វែងបណ្តាញកាន់តែច្រើន OONI បន្តបង្កើតការវិភាគទិន្នន័យរបស់ខ្លួនដោយផ្អែកលើអ្វីដែលវាព្យាយាមកំណត់អត្តសញ្ញាណព្រឹត្តិការណ៍ចាប់ពិរុទ្ធយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។

បញ្ជីតេស្តមានបញ្ចូលបញ្ជីតេស្តរបស់ប្រទេសនិមួយៗដែលបញ្ជាក់វ៉ិបសៃត្រូវបានបិទមានដូចជាប្រទេស មីយ៉ាន់ម៉ា កម្ពុជា ហុងកុង ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន ថៃ និងវៀតណាម។ពត៌មានបន្ថែមចូលទៅកាន់តំណភ្ជាប់ https://github.com/citizenlab/test-lists។

ការបិទ ទល់និងព័ត៌មានលំអិត

ការវាស់វែង OONI ដែលបានបញ្ជាក់ពីរបាយការណ៍លទ្ធផលបិទPageតាមរយៈ fingerprint អាចចូលទៅកាន់វ៉ិបសៃ https://github.com/ooni/blocking-fingerprints ។
ព័ត៌មានលំអិតពីការវាស់វែងបញ្ជាក់ពីបិទPageរបស់ប្រទេសទាំងអស់បានបង្ហាញពីតំណើរការ។

ទី១៖ អាស្រ័យដ្ឋានអាយភីរបស់១០វ៉ិបសៃជាងត្រូវបានកត់សំគាល់និងត្រួតពិនិត្យតំណើរដូចខាងក្រោម៖

<table>
<tr><td colspan="3">តើអាយភីក្នុងសំណួរសំដៅទៅលើការបិទមាតិកាដោយរដ្ឋាភិបាលទេ ?</td></tr>
<tr><td>បិទ</td><td colspan="2">អត់បិទ៖ គេហទំព័រមិនអាចបើកបាន(Page timed out)រឺបង្ហាញគេហទំព័របណ្តាញចែកចាយមាតិកា (CDN) .</td></tr>
<tr><td>↓</td><td colspan="2">↓</td></tr>
<tr><td>បញ្ជាក់ថាបិទ</td><td colspan="2">តើព័ត៌មានអ្វីដែលយើងអាចទទួលបានពីអាយភីដោយWhois lookup ?</td></tr>
<tr><td></td><td>អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណេតក្នុងតំបន់</td><td>CDN / អាយភីឯកជន</td></tr>
<tr><td></td><td>↓</td><td>↓</td></tr>
<tr><td></td><td>បញ្ជាក់ថាបិទ</td><td>តើវ៉ិបសៃកំពុងផ្ញើតេស្តទទួលបានវិញ្ញាណប័ត្រត្រឹមត្រូវទេពេលតំណើរការ TLS និងកំណត់SNI</td></tr>
</table>

		បាន	មិនបាន, fingerprint បិទត្រូវបានបង្ហាញ	មិនបាន, timed out
		↓	↓	↓
		វិជ្ជមានក្លែងក្លាយ	បញ្ជាក់បានបិទ	លទ្ធផលការវាស់វែងបានបង្ហាញនូវក្នុង OONI Explorer.

នៅពេលការបិទត្រូវបានកំណត់ Domainបានបង្វែរទៅអាស្រ័យដ្ឋានIPផ្សេងនឹងត្រូវបានសម្គាល់

' dns.confirmed ' ។

ទី២៖ ចំណាងជើង និង មាតិកាHTTP ត្រូវបានវិភាគបិទPage. ឧទាហរណ៍បង្ហាញHTTP ឆ្លើយតមមងវិញ បង្ហាញជា text 'វិបសៃត្រូវបានបិទត្រូវ ដូច ណែនាំរបស់ DoT ក្នុងការអនុលោមតាមបញ្ជារបស់តុលាការនៃតច្បាប់'។ Domainណាដែលបង្វែរទៅចំណាងជើង និង មាតិកាHTTP ត្រូវបានសម្គាល់ថា `http.confirmed´.

ជាលទ្ធផលវិបសៃតំណើរការមិនត្រូវបានសិក្សាមានតែវិបសៃបិទខ្ទប់ត្រូវបានយកមកពិភាក្សារបស់ប្រទេសកម្ពុជា វៀតណាម និង ហ្វីលីពីន បញ្ជាក់ផងដែរប្រទេសទាំងនេះមិនមានភាពបិទខ្ទប់ដោយទិន្នន័យ fingerprint ពីតំណើរការOONI។

ករណីហុងកុងលទ្ធផលលំអិតបានបង្ហាញមានការពិរុទ្ធពីក្រៅប្រទេសជំនួសក្នុងប្រទេស។ដូច្នេះអ្នកស្រាវជ្រាវក្នុងស្រុកបានវិភាគការវាស់OONIដោយកំណត់ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណការរារាំង។ Domain ដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណគឺផ្អែកលើករណី time-out ។